

Indvandrerne og arbejdsmarkedet

Annemette Lindhardt

Amy Frølander

DANMARKS
STATISTIK

Indvandrerne og arbejdsmarkedet

Udgivet af Danmarks Statistik
December 2004
Oplag: 600
Danmarks Statistiks Trykkeri, København

Pris: 122,00 kr. inkl. 25 pct. moms

ISBN: 87-501-1430-1

Adresse:
Danmarks Statistik
Sejrøgade 11
2100 København Ø

Tlf. 39 17 39 17
Fax 39 17 39 99
E-post: dst@dst.dk
www.dst.dk

© Danmarks Statistik 2004

Enhver form for hel eller delvis gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne publikation, uden skriftligt samtykke fra Danmarks Statistik, er forbudt efter gældende lov om ophavsret.

Undtaget herfra er citatretten, der giver ret til at citere med angivelse af denne publikation som kilde i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

Forord

Integration af indvandrere i det danske samfund er et område, der står højt på den politiske dagsorden. Deltagelse på arbejdsmarkedet er i denne forbindelse et centralt element, da en god tilknytning til arbejdsmarkedet ofte er en forudsætning for integration.

Denne temapublikation om indvandrere og arbejdsmarkedet har som formål at sætte tal på mange af de centrale forhold omkring indvandrernes tilknytning til det danske arbejdsmarked. Samtidig er der lagt vægt på en nuanceret beskrivelse. Indvandrerne i Danmark er en meget sammensat gruppe fra forskellige oprindelseslande og baggrunde, og disse forskelle har blandt andet betydning for deres evne til at begå sig på arbejdsmarkedet i Danmark.

Ud over indvandrernes tilknytning til arbejdsmarkedet vil publikationen også indeholde generelle beskrivelser af indvandrerne i Danmark. Et af de nye bidrag til statistik om indvandrere i Danmark er oplysninger om opholdsgrundlag.

Indvandrerne og arbejdsmarkedet er blevet til i et samarbejde mellem kontoret for Befolkning og Uddannelse og kontoret for Arbejdsmarked. For generelle spørgsmål om indvandrere kan der rettes henvendelse til Annemette Lindhardt Olsen på tlf. 39 17 30 13 eller alo@dst.dk. For spørgsmål, der særligt vedrører indvandreres forhold på arbejdsmarkedet, kan der rettes henvendelse til Amy Frølander på tlf. 39 17 34 77 eller amf@dst.dk.

Danmarks Statistik, november 2004

Jan Plovsing / Lars Borchsenius

Indholdsfortegnelse

0.	Indledning	7
1.	Generel udvikling på indvandrerområdet	9
2.	Indvandrernes opholdsgrundlag	17
3.	Arbejdsmarkedstilknytning	23
4.	Geografisk fordeling	33
5.	Selvstændige	37
6.	Lønmodtagere	45
7.	Personer uden for arbejdsstyrken	51
8.	Uddannelse	55
9.	Sammenfatning	61
10.	Kilder og definitioner	63

0. Indledning

I denne publikation er hovedformålet at beskrive indvandrernes tilknytning til det danske arbejdsmarked. Hvor intet andet er angivet, vil der være tale om beskrivelser af den danske befolkning 1. januar 2003, og alle tal om arbejdsmarkedsforhold er fra november 2002.

Indvandrere er personer født i udlandet, hvis forældre begge er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Efterkommere er personer født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark.

Indvandrere fra vestlige lande, indvandrere fra ikke-vestlige lande og personer med dansk oprindelse er de tre centrale befolkningsgrupper i publikationen, og sammenligninger mellem disse tre gruppers tilknytning til arbejdsmarkedet spiller en stor rolle.

I Danmark er der især fokus på integrationen af indvandrere fra ikke-vestlige lande. Denne gruppe vil derfor også blive behandlet mere udførligt, idet indvandrere fra de ti oprindelseslande, hvor flest 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere i Danmark kommer fra, vil blive beskrevet mere indgående. Det drejer sig om indvandrere fra Tyrkiet, Bosnien-Hercegovina, Irak, Libanon, Jugoslavien, Iran, Pakistan, Somalia, Vietnam og Sri Lanka, nævnt i faldende rækkefølge efter indvandrergruppens størrelse.

Publikationens opbygning

Kapitel 1 indeholder en generel beskrivelse af udviklingen i antallet af indvandrere i Danmark. I denne forbindelse ses der også på indvandringstidspunkter for forskellige grupper af indvandrere. Indvandrernes sammensætning med hensyn til køn og alder vil desuden blive beskrevet i dette kapitel.

Kapitel 2 beskriver indvandrernes fordeling på opholdsgrundlag set i forhold til oprindelsesland, alder og køn. Kapitlet beskriver også, hvilke indvandrere, der har et kendt opholdsgrundlag, og baggrunden for oplysningerne.

Kapitel 3 belyser indvandrernes overordnede arbejdsmarkedstilknøytning. Der ses bl.a. på erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser fordelt efter køn, alder, oprindelsesland, opholdstid og opholdsgrundlag. Omfanget af ledighed for de forskellige grupper af indvandrere beskrives også kortfattet.

Kapitel 4 er et kort kapitel om indvandrernes geografiske fordeling i Danmark. Kapitlet indeholder blandt andet en beskrivelse af beskæftigelsesfrekvensen for 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere i kommunerne.

Kapitel 5 fokuserer på de selvstændige og medarbejdende ægtefæller. Beskrivelser af forskelle i sammensætning på køn, alder og branche mellem selvstændige indvandrere og selvstændige med dansk oprindelse udgør hovedindholdet i dette kapitel.

Kapitel 6 omhandler lønmodtagerne. Fokus er rettet mod forskelle i niveau og branche mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse.

Kapitel 7 beskæftiger sig med de 16-66-årige, der er uden for arbejdsstyrken. Mellem indvandrere og personer med dansk oprindelse er der nogle klare forskelle både i omfang og sammensætning af personerne uden for arbejdsstyrken, som uddybes i dette kapitel.

Kapitel 8 handler om uddannelse. Kildegrundlaget for indvandrernes uddannelse beskrives kortfattet. Efterfølgende undersøges sammenhænge mellem uddannelse og arbejdsmarkedsstatus.

Kapitel 9 giver en kort opsummering af de vigtigste resultater af analyserne i de foregående kapitler.

Kapitel 10 beskriver meget kortfattet de statistiske kilder, der ligger til grund for tallene i denne temapublikation.

1. Generel udvikling på indvandrerområdet

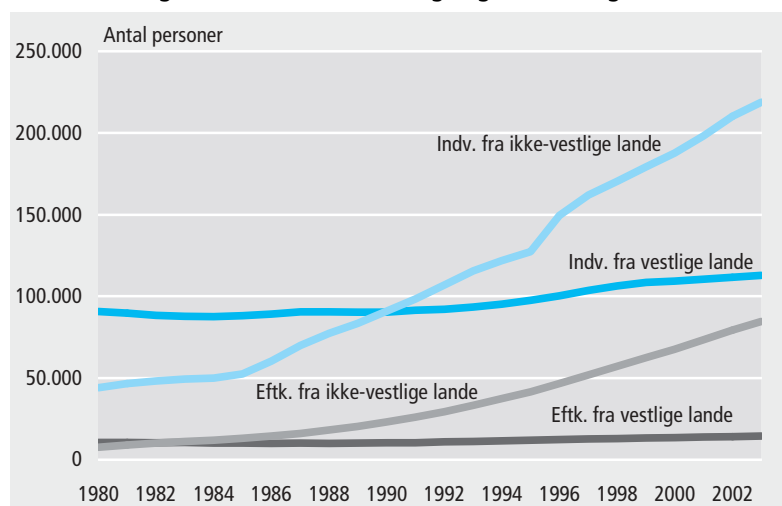
Antallet af indvandrere og efterkommere har været støt stigende gennem de seneste 20 år. Andelen er vokset fra 3 pct. af befolkningen i 1980 til 8 pct. i 2003.

Vestlige lande Væksten i antallet af indvandrere og efterkommere fra vestlige lande har været relativt langsom. Der var i 1980 101.000 personer i denne gruppe, hvoraf de 91.000 var indvandrere. I 2003 er der i alt 127.000 personer, hvoraf de 112.000 er indvandrere.

Ikke-vestlige lande Væksten i antal personer med oprindelse i ikke-vestlige lande har været anderledes voldsom. I 1980 var der kun 52.000 personer i Danmark med oprindelse i ikke-vestlige lande. Af dem var 44.000 indvandrere og 8.000 efterkommere. I 2003 er der 219.000 indvandrere og 84.000 efterkommere med oprindelse i ikke-vestlige lande. Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande udgjorde i 2003 70 pct. af samtlige indvandrere og efterkommere, sammenlignet med 34 pct. i 1980.

Da væksten i indvandringen hovedsageligt sker fra ikke-vestlige lande, og da integrationsproblemerne i stor udstrækning er knyttet til denne indvandring, vil det især være indvandrergrupper fra ikke-vestlige lande, som behandles i denne publikation.

Figur 1.1 Indvandrere og efterkommere fra vestlige og ikke-vestlige lande

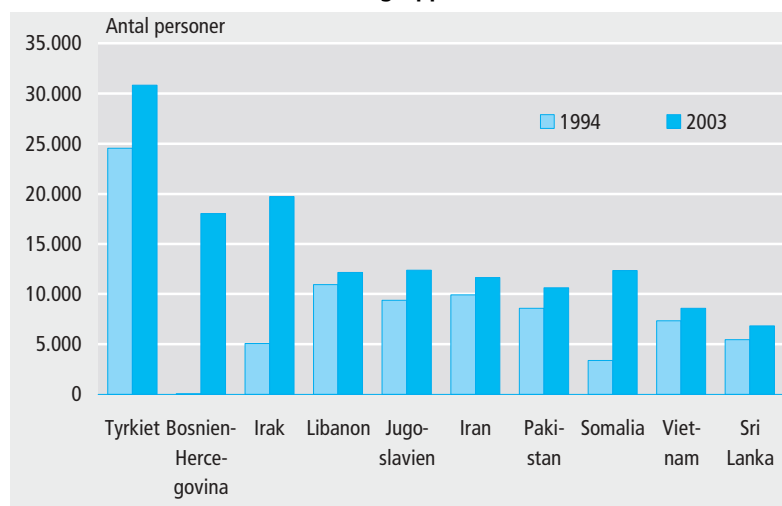
Oprindelseslande I alt er der mere end 190 forskellige lande repræsenteret blandt indvandrerne. Der er dog nogle store grupper, som tegner sig for hovedparten af personerne. De ti lande, som omtales, er de lande, som har størst andel indvandrere i den erhvervsaktive alder (16-66 år), og derfor er de lande, som vil blive omtalt særskilt i de følgende kapitler.

Tyrkiet Der er pr. 1. januar 2003 53.465 personer i Danmark med tyrkisk oprindelse. Der er ca. 31.000 indvandrere og 22.000 efterkommere. An-

tallet af indvandrere er vokset med godt 5.000 siden 1994, mens antallet af efterkommere er vokset med næsten 10.000 i samme periode. Personer med tyrkisk oprindelse er dermed den absolut største gruppe blandt både indvandrere og efterkommere.

- Irak* 24.025 personer har oprindelsesland i Irak, og ca. 20.000 af dem er indvandrere. Antallet er især vokset stærkt i de seneste 5-6 år. Der er godt 4.000 efterkommere i 2003, sammenlignet med mindre end 500 i 1994.
- Libanon* Fra Libanon kommer 21.202 indvandrere og efterkommere. Efterkommerne udgør en stor andel af gruppen med mere end 9.000 personer. Et tal som er vokset fra ca. 3.000 på ti år. Antallet af indvandrere på godt 12.000 er kun vokset med ca. 2.000 i samme periode.
- Bosnien-Hercegovina* Der er 20.618 personer med oprindelse i Bosnien-Hercegovina. Af dem er mere end 18.000 indvandrere, og næsten alle er kommet efter 1995.
- Pakistan* I 2003 er der 19.049 indvandrere og efterkommere med oprindelse i Pakistan. Godt 10.000 af dem er indvandrere, og dette tal er kun vokset langsomt i de seneste år. Antallet af efterkommere er i 2003 godt 8.000.
- Somalia* Fra Somalia findes der i 2003 17.849 indvandrere og efterkommere. Godt 12.000 af dem er indvandrere, og de er for største partens vedkommende kommet til Danmark siden 1994. Antallet af efterkommere - ca. 5.600 - er i kraftig vækst. Der var færre end 400 somaliere i 1994.

Figur 1.2 Indvandrere fra ti store indvandrergrupper

- Jugoslavien* 17.696 indvandrere og efterkommere har Jugoslavien¹ som oprindelsesland. De 12.400 er indvandrere, og i denne gruppe sker der ikke nogen tilvækst, da Jugoslavien ikke længere findes som stat. Reelt er der

¹ Jugoslavien refererer her til det Jugoslavien, som eksisterede før opsplitningen i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Makedonien, Slovenien og Serbien-Montenegro.

sket en lille tilbagegang i tallet de seneste to år. Der er stadig en vis vækst i antallet af efterkommere, som i 2003 er ca. 5.300.

Iran Der er knap 14.000 indvandrere og efterkommere fra Iran. Antallet af indvandrere, som i 2003 er 11.600, er kun vokset langsomt i de seneste ti år. Også tilvæksten blandt de 2.300 efterkommere sker langsomt.

Vietnam Fra Vietnam er der godt 12.000 indvandrere og efterkommere. Af dem er 8.600 indvandrere, et tal som kan sammenlignes med, at der i 1994 var lidt over 7.000. Der er altså kun kommet få nye indvandrere fra Vietnam de seneste ti år. Antallet af efterkommere er vokset fra godt 1.000 til 3.600 i løbet af ti år.

Sri Lanka Der er i alt lidt mere end 10.000 indvandrere og efterkommere fra Sri Lanka. 6.800 er indvandrere, hvilket er ca. 1.300 flere end for ti år siden. Antallet af efterkommere er omtrent fordoblet i løbet af ti år og er i 2003 på 3.400 personer.

Andre nordiske lande og EU-lande Andre oprindelseslande, som har store indvandrer- og efterkommergrupper i Danmark er Norge, Sverige, Tyskland, Storbritannien og Polen. Størrelsen af disse grupper er relativt konstant, og da integrationsproblemerne ikke er betydelige for disse grupper, vil de ikke blive omtalt nærmere.

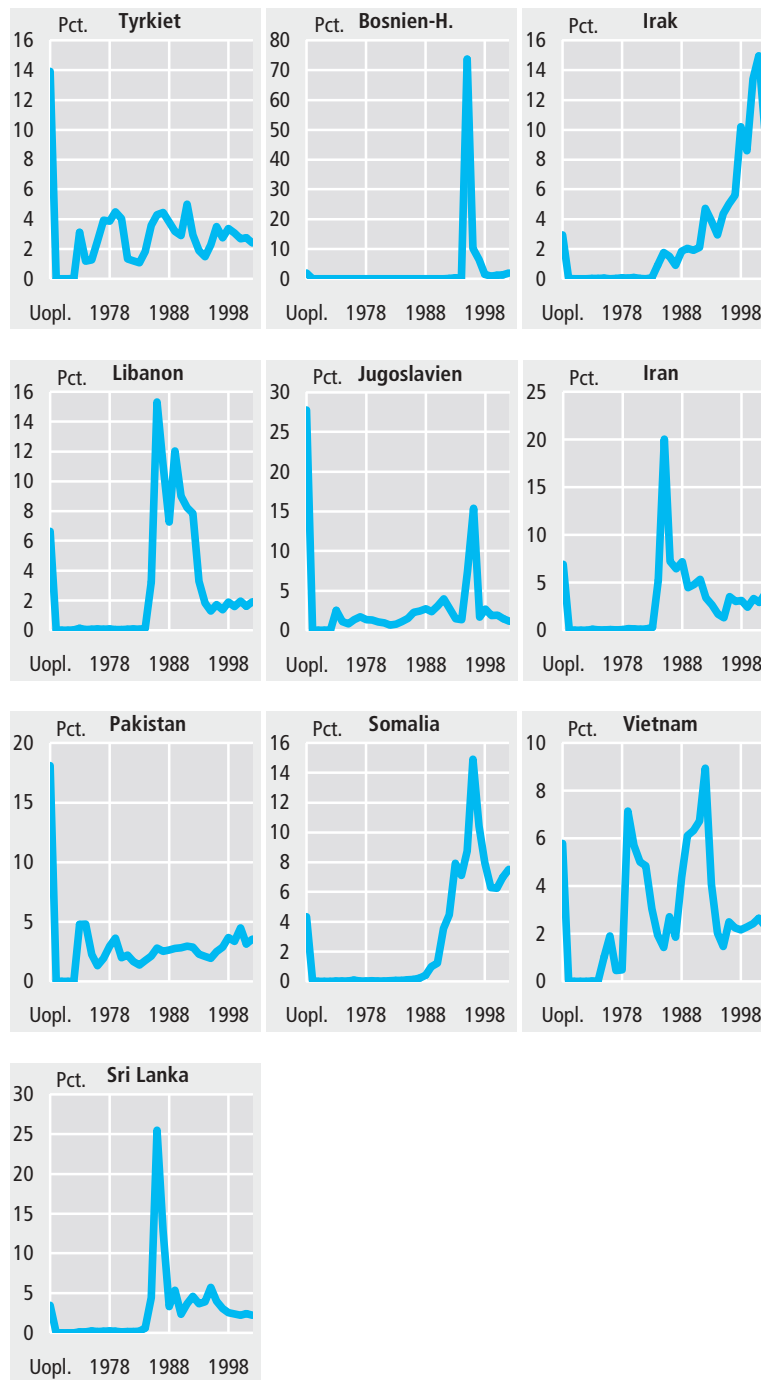
Indvandringsår

Personernes indvandringsår regnes fra det år, hvor de får opholdstilladelse og bliver tilmeldt folkeregisteret. Fx er hovedparten af personer fra Bosnien-Hercegovina første gang tilmeldt et folkeregister i 1995, til trods for at de havde opholdt sig i landet i 2-3 år som asylansøgere.

For indvandrere, som er kommet til Danmark efter 1973, kender vi som regel indvandringsåret. De efterfølgende figurer viser tydeligt den store forskel, der er i indvandringsmønsteret mellem forskellige lande.

Tyrkiet, Jugoslavien og Pakistan har alle en stor andel indvandrere som er kommet før 1973 - den gamle arbejdskraftindvandring - og den senere indvandring ligger på mellem 1 og 5 pct. pr. år, undtaget i 1996, da krigen i Jugoslavien medfører en kraftig stigning i indvandringen derfra.

Figur 1.3 **Andel indvandrere fra udvalgte lande fordelt efter 1. indvandringsår**

Bemærk at skalaen på y-akserne er forskellig i figurene.

Gennemgående afspejler figurerne de uroligheder, som har ramt landene. Således er så godt som alle indvandrere fra Bosnien-Hercegovina kommet i 1995, fra Iran kom en femtedel af indvandreren i 1985 og en

fjerdedel af dem fra Sri Lanka kom i 1986. Indvandringen fra Libanon, som i stor udstrækning består af statsløse palæstinensere, har ikke på samme måde et enkelt altdominerende år, men urolighederne i området har heller ikke været begrænset til en kortere periode.

Somalia og Irak har de største andele indvandrere, som er kommet til Danmark efter 1995.

Kønsfordelingen blandt indvandrerne

Flest kvinder fra vestlige lande ...

Blandt indvandrere fra vestlige lande er 46,3 pct. af indvandrerne mænd og 53,7 pct. kvinder. Til sammenligning er 50,3 pct. blandt indvandrerne fra ikke-vestlige lande mænd og 49,7 pct. kvinder. At kvindeandelen er større blandt indvandrere fra vestlige lande, skyldes især det relativt store antal kvinder på 60 år og derover, som findes blandt indvandrere fra Tyskland, Sverige og Norge.

... men flest mænd fra ikke-vestlige lande

Det gælder for så godt som alle de store ikke-vestlige indvandrerlande, at der er flere mænd end kvinder blandt indvandrerne. I flere lande er forskellen ikke stor. Det gælder fx Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien, Sri Lanka og Somalia. Blandt vietnamesiske indvandrere er forskellen heller ikke stor, men her er kvinderne i overtal. Tyrkiet, Pakistan og Libanon har alle en andel mænd blandt indvandrerne på mellem 53 og 55 pct. Blandt indvandrere fra Irak og Iran er andelen af mænd højere endnu: 56,5 pct. af irakerne og 59,3 pct. af iranerne er mænd.

Indvandrerens aldersfordeling

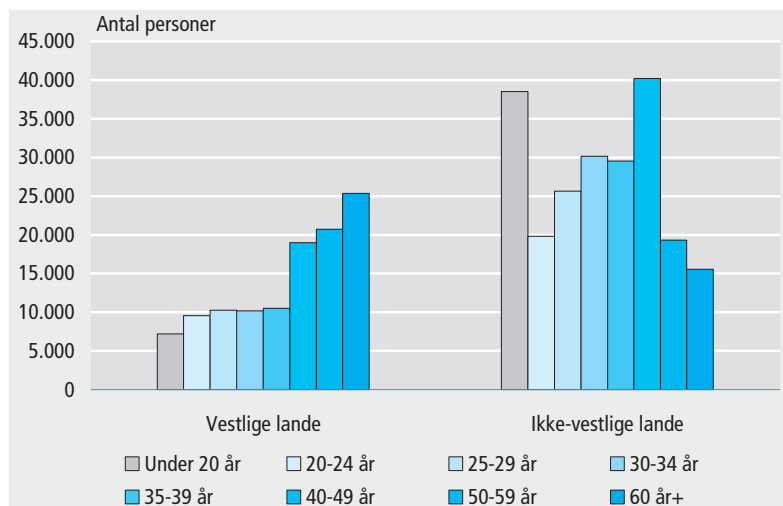
Vestlige indvandrere er ældre

Aldersfordelingen blandt indvandrerne hænger dels sammen med, hvornår og i hvilken alder de er kommet til landet, og dels med, om de bliver i landet eller udvandrer igen. Indvandrere fra vestlige lande er ældre end indvandrere fra ikke-vestlige lande. Forklaringen er, at indvandrerne fra især vores nabolande er kommet til landet for mange år siden, og at de i stor udstrækning er blevet i Danmark. Indvandrere fra vestlige lande har en større andel af personer, som er 60 år eller mere end gruppen af personer med dansk oprindelse. Blandt personer med dansk oprindelse er 21 pct. 60 år eller mere, og blandt indvandrere fra vestlige lande er andelen 22,4 pct. Til sammenligning er kun 7,1 pct. af de ikke-vestlige indvandrere 60 år eller mere.

Kvinderne ældst

Mere end en fjerdedel - 26,9 pct. - af kvinderne, som er indvandret fra vestlige lande, er 60 år eller mere, men det gælder kun 7,3 pct. af kvinderne fra ikke-vestlige lande. Blandt personer med dansk oprindelse er andelen af kvinder på 60 år og derover 23,2 pct.

Figur 1.4 Aldersfordeling blandt vestlige og ikke-vestlige indvandrere

Ikke-vestlige indvandrere er unge

Antallet af indvandrere i de alleryngste aldersklasser er af naturlige grunde lavt, men alligevel er 17,1 pct. af indvandrerne fra ikke-vestlige lande under 20 år, mens det kun er 5,9 pct. blandt indvandrerne fra vestlige lande. I alle aldersklasserne op til 50 år er andelen af indvandrere fra ikke-vestlige lande større end fra vestlige lande.

Aldersfordelingen blandt de største ikke-vestlige lande

Tyrkiet, er et af de gamle indvandrerlande, hvorfor man kunne forvente en relativt stor andel ældre personer. Det er dog ikke tilfældet: kun godt 900 personer, eller 3 pct. af de tyrkiske indvandrere er 67 år eller derover. Det betyder, at en del tyrkiske indvandrere har forladt Danmark gennem årene. Mere end 50 pct. af indvandrerne er under 35 år, men kun mindre end 8 pct. er under 20 år. Det vil sige, at der har været en betydelig indvandring fra Tyrkiet op gennem årene, og indvandrerne er i hovedsagen voksne, når de kommer til Danmark.

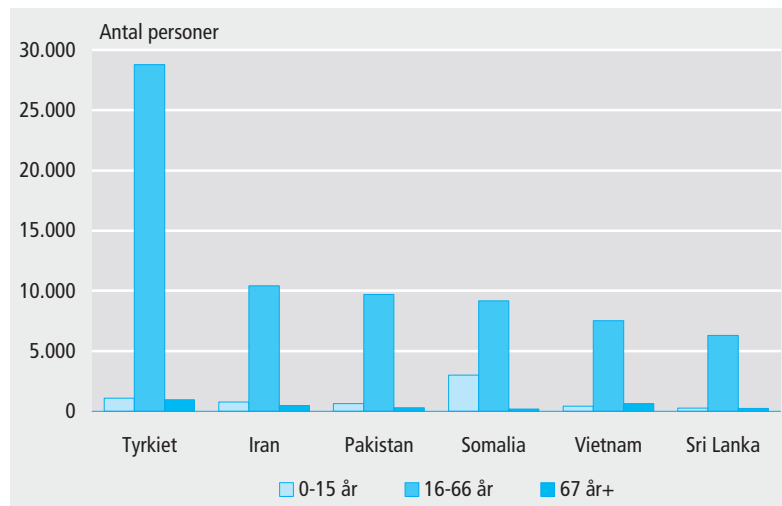
Indvandrere fra Pakistan har stort set det samme mønster som Tyrkiet.

Den største andel personer på 67 år eller derover findes blandt vietnamesiske indvandrere. Godt 7 pct. er over 66 år, hvilket må tolkes som, at de vietnamesiske indvandrere ikke har forladt Danmark i samme udstrækning som fx tyrkerne.

En stor del af indvandrerne fra Iran er mellem 35 og 45 år. Det passer med, at der var en stor indvandring af unge iranere i slutningen af 1980'erne, og at en stor del af dem er blevet boende i Danmark.

Somalia er et af de nyere indvandrerlande i Danmark, og indvandrerne er meget unge. Mindre end 6 pct. af somalierne er over 50 år, og ca. en tredjedel af dem er under 20 år. Det vil sige, at en stor del af indvandrerne fra Somalia kommer hertil som børn.

Figur 1.5 Aldersfordeling blandt indvandrere fra udvalgte lande

Efterkommernes aldersfordeling

Efterkommerne, især fra ikke-vestlige lande, er stadig meget unge. 88 pct. af dem er under 20 år, og der er så godt som ingen over 30 år. Det er kun fra Tyrkiet (3.300 personer), Jugoslavien (1.200 personer) og Pakistan (2.400 personer), at der findes lidt større grupper af efterkommere i alderen 20-30 år.

Efterkommerne udeladt af den efterfølgende analyse

Det er dermed en meget lille del af efterkommerne, som har mulighed for at være tilknyttet arbejdsmarkedet. Efterkommernes arbejdsmarkedsforhold vil derfor ikke indgå i de efterfølgende analyser.

2. Indvandrernes opholdsgrundlag

Dækningsgrad

Første gang opholdsgrundlag med CPR-nummer

Danmarks Statistik har for første gang modtaget oplysninger på CPR-nummer om opholdstilladelser fra Udlændingestyrelsen. Det giver helt nye muligheder for at analysere, hvilken rolle opholdsgrundlaget spiller i forhold til indvandrernes arbejdsmarkedstilknytning.

Det er kun opholdssager, der er blevet afgjort i perioden 1995-2003, som Danmarks Statistik har modtaget. Statistikken over opholdsgrundlag dækker derfor ikke alle indvandrere i Danmark. Da den øvrige del af publikationen omhandler de indvandrere, som var i Danmark pr. 1. januar 2003, er det også denne gruppe, der bliver belyst i forhold til opholdsgrundlag.

Dette afsnit belyser, hvilke indvandrere Danmarks Statistik har et kendt opholdsgrundlag på, og beskriver fordelingen af opholdsgrundlagstypen på køn, alder og oprindelsesland. Bemærk, at det er det seneste opholdsgrundlag, en person er blevet tildelt, som fremgår af statistikken. Oplysning om opholdsgrundlag på personer bliver ikke fjernet i denne statistik, selv om de eventuelt får et dansk statsborgerskab og et tidsubestemt opholdsgrundlag.

Tabel 2.1 **Indvandrernes opholdsgrundlag fordelt efter vestlige og ikke-vestlige lande**

Opholdsgrundlag	Vestlige lande	Ikke-vestlige lande	Vestlige lande	Ikke-vestlige lande
	antal		pct.	
I alt	112 730	218 776	100	100
Flygtning	138	58 091	0	27
Familiesammenført til flygtning	236	14 709	0	7
Familiesammenført til andre	8 117	40 702	7	19
Erhverv/uddannelse mv.	6 762	10 164	6	5
EU-bekendtgørelse	17 622	2 062	16	1
Øvrige afgørelser	34	155	0	0
Uoplyst opholdsgrundlag	79 821	92 893	71	42

Ikke kendt opholdsgrundlag for alle indvandrere

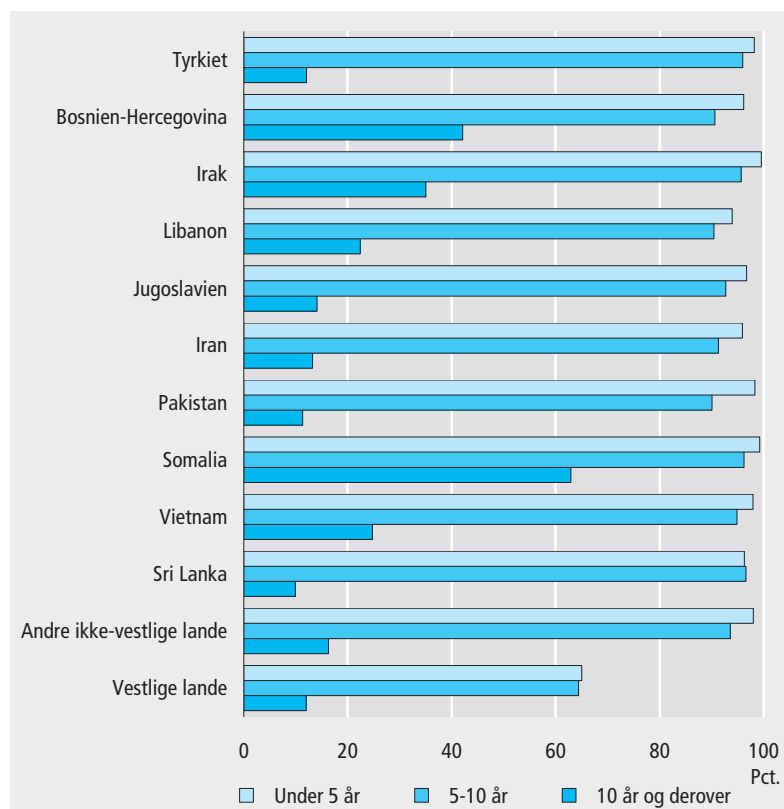
Næsten tre fjerdedele af indvandrerne fra de vestlige lande har ikke et kendt opholdsgrundlag, mens det kun gælder for ca. to femtedele af de ikke-vestlige indvandrere. Det er der en meget god forklaring på, da nordiske statsborgere ikke skal have et opholdsgrundlag for at arbejde og bo i Danmark. Statsborgere fra EU/EØS-lande kan opholde sig frit i Danmark i 3-6 måneder uden et opholdsbevis. Bortset fra disse undtagelser skal alle med et udenlandsk statsborgerskab have en opholdstilladelse for at opholde sig lovligt i Danmark.

Godt kendskab til opholdsgrundlaget for indvandrere med opholdstid på mindre end ti år

Ser vi bort fra de vestlige lande, er der en meget høj dækningsgrad af opholdsgrundlaget for de indvandrere, der har haft en samlet opholdstid i Danmark på mindre end ti år. Danmarks Statistiks datamateriale omfatter alle opholdstilladelser, der er tildelt fra 1995 og frem, og der er derfor ikke så stor viden om de personer, der er indrejst før 1995.

Når der alligevel er viden om nogle indvandreres opholdsgrundlag, som har en samlet opholdstid på ti år og derover, er det fordi, de fleste indvandrere skal have fornyet deres opholdstilladelse hvert andet år, alt afhængig af opholdstilladelsen, indtil de eventuelt bliver tildelt et tidsubestemt opholdsgrundlag.

Figur 2.1 Andel 16-66-årige indvandrere med kendt opholdsgrundlag fordelt efter opholdstid og udvalgte oprindelseslande

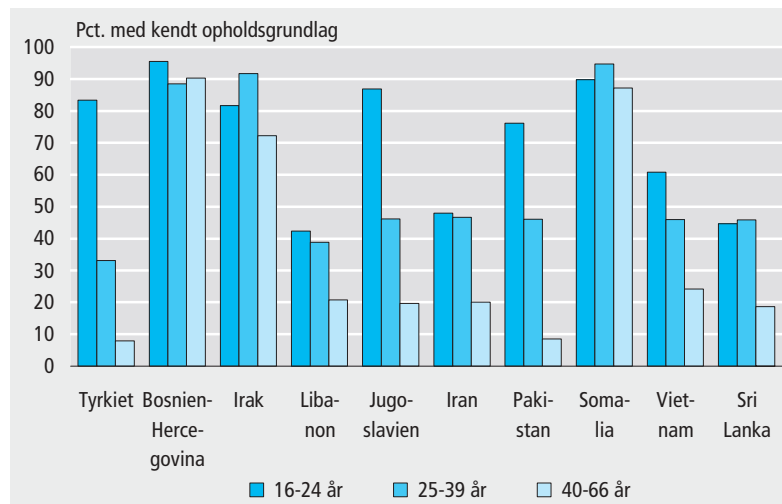

Indvandrerne fra de nyere indvandringslande Bosnien-Hercegovina, Irak og Somalia, som har en opholdstid på ti år og derover, adskiller sig fra de øvrige indvandrerlande ved at have en relativt høj andel med kendt opholdsgrundlag. Det afspejler, at de er indvandret i starten af 1990'erne, og har fået fornyet deres opholdstilladelser i de efterfølgende år. Indvandrerne fra de øvrige lande har en længere historie i Danmark, og en større del af dem har fået tidsubestemt opholdsgrundlag, så de får dermed ikke løbende fornyet deres opholdstilladelse.

Flest unge med kendt opholdsgrundlag

For de ældste indvandringslande Tyrkiet, Pakistan og Jugoslavien, er der en relativt høj andel, mere end tre fjerdedele, med kendt opholdsgrundlag blandt de 16-24-årige. Til gengæld falder dækningsgraden betydeligt fra 25 år og derover. For de 40-66-årige er andelen med kendt opholdsgrundlag på 8 pct. for Tyrkiet og Pakistan og 20 pct. for Jugoslavien. Når de yngre aldersgrupper har en høj dækningsgrad, skyldes det, at de er indvandret senere.

Figur 2.2 **Andel 16-66-årige indvandrere med kendt opholdsgrundlag fordelt efter alder og udvalgte oprindelseslande**

For indvandrere fra de lande, som har haft største indvandringsperioder i slutningen af 1970'erne og i 1980'erne - Sri Lanka, Vietnam, Iran og Libanon - har alderen ikke en lige så afgørende betydning i forhold til om opholdsgrundlaget er kendt. Der er en forholdsvis lille andel med kendt opholdsgrundlag for alle aldersgrupper tilsammen, dog stadig færrest blandt de 40-66-årige. Forklaringen er, at en meget lille andel af indvandrerne fra disse lande er indrejst efter 1980'erne.

Kendt opholdsgrundlag for bosniere, irakere og somaliere i alle aldersgrupper

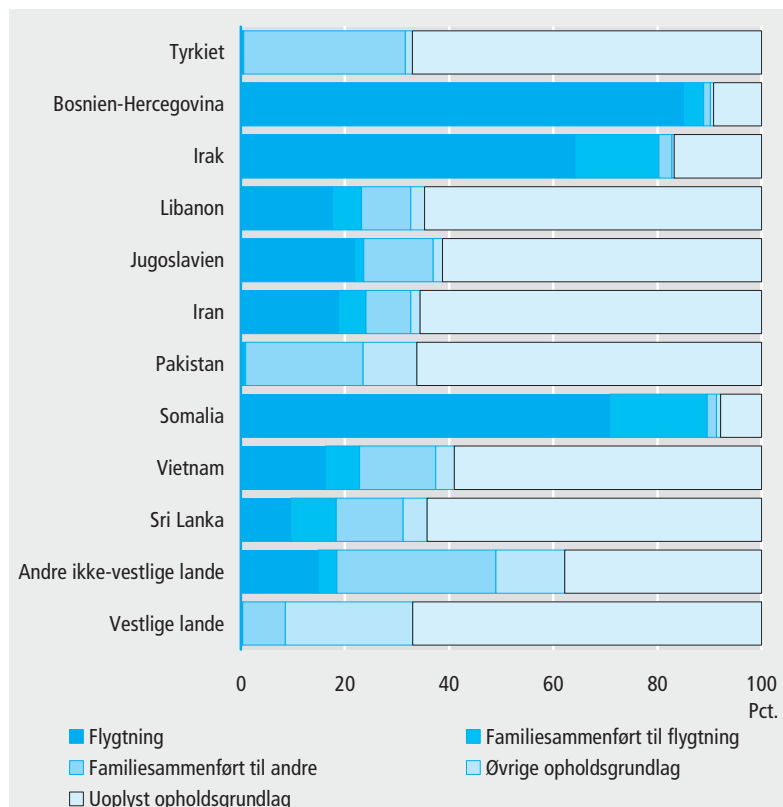
Der er ikke markante forskelle i dækningsgraden på opholdsgrundlag i de forskellige aldersgrupper blandt indvandrere fra Bosnien-Hercegovina, Irak og Somalia. Der er en gennemsnitlig høj andel med kendt opholdsgrundlag for alle tre lande på henholdsvis 91 pct., 83 pct. og 92 pct. Størstedelen af indvandrerne fra disse tre lande er indvandret i midten og slutningen 1990'erne, og derfor er opholdsgrundlaget i høj grad kendt for alle aldersgrupperne.

Type af opholdsgrundlag

Størst andel af flygtninge fra de nye indvandrerlande

Blandt indvandrerne fra Bosnien-Hercegovina, Irak og Somalia har størstedelen et opholdsgrundlag som flygtninge, på henholdsvis 85, 64 og 71 pct. En mindre andel af dem, henholdsvis 4, 16 og 19 pct., er blevet familiesammenført til flygtninge.

Figur 2.3 **Andel 16-66-årige indvandrere fordelt efter opholdsgrundlag og udvalgte oprindelseslande**

Indvandrere fra Tyrkiet og Pakistan er familiesammenførte

De tyrkiske indvandrere med kendt opholdsgrundlag har næsten alle et opholdsgrundlag som familiesammenført til andre end flygtninge. 70 pct. af de pakistanske indvandrere med kendt opholdsgrundlag har ligeledes et opholdsgrundlag som familiesammenført til andre end flygtninge, mens en tredjedel har øvrige opholdsgrundlag. De øvrige opholdsgrundlag dækker i dette tilfælde hovedsageligt EU/EØS-opholdsbevis og kan forklares ved, at en del personer med pakistansk oprindelse har et britisk statsborgerskab².

Fordelingen af opholdsgrundlag blandt indvandrerne fra de øvrige lande viser en større spredning på de forskellige typer opholdsgrundlag. Blandt indvandrerne fra Libanon, Jugoslavien og Iran, udgør flygtninge mellem to og tre femtedele af dem med kendt opholdsgrundlag, og blandt indvandrerne fra Sri Lanka og Vietnam er godt en tredjedel familiesammenført til andre end flygtninge.

Familiesammenføring til andre end flygtninge dækker familiesammenføring til personer, der enten har et dansk/nordisk statsborgerskab, eller til udlændinge, som har et andet opholdsgrundlag end flygtning.

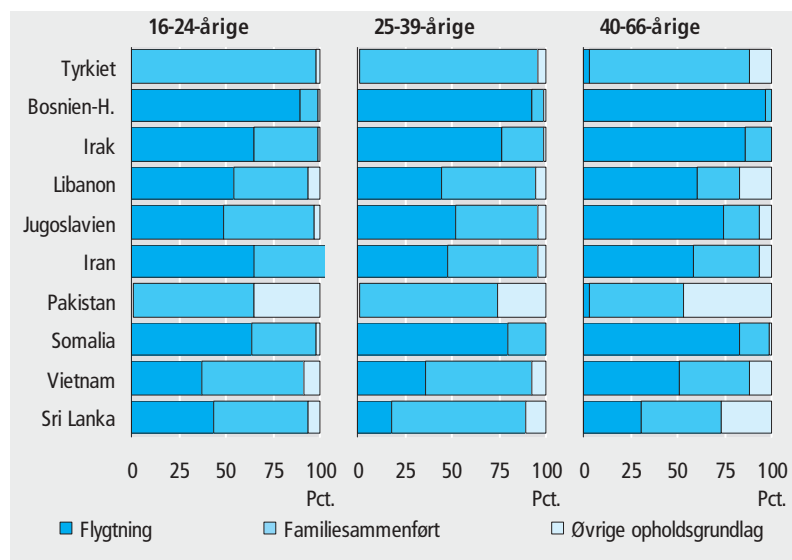
² 1.125 16-66-årige indvandrere med pakistansk oprindelse har britisk statsborgerskab.

Det er sandsynligt, at en del af disse familiesammenføringer sker til indvandrere og efterkommere med dansk statsborgerskab, som har samme oprindelsesland som den familiesammenførte, men det vil ikke blive nærmere belyst i denne publikation.

Flygtningeandelen stiger med alderen

Det er et gennemgående mønster for de fleste af landene, at andelen af flygtninge er højere i de ældste aldersgrupper, mens andelen af familiesammenførte er størst blandt de yngre aldersgrupper. Indvandrere fra Iran og Sri Lanka adskiller sig fra dette mønster ved, at der er relativt flest flygtninge blandt de 16-24-årige sammenlignet med de ældre aldersgrupper.

Figur 2.4 **Andel 16-66-årige indvandrere med kendt opholdsgrundlag fordelt efter opholdsgrundlag, alder og udvalgte oprindelseslande**

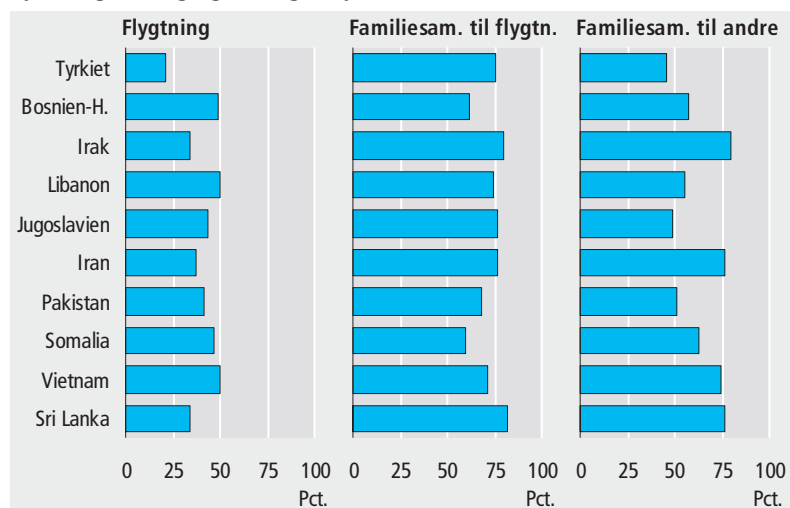
Færre kvinder er flygtninge ...

Kvindernes andel af flygtninge fra Irak og Sri Lanka er omkring en tredjedel, mens kvindeandelen for Jugoslavien og Somalia er lidt højere. Kvinderne udgør halvdelen af de indvandrere med opholdsgrundlag som flygtning fra Bosnien-Hercegovina, Libanon og Vietnam. Det er udpræget for de øvrige lande, at kvindernes andel af flygtninge er mindre end mændenes.

... mens kvinderne udgør den største andel af familiesammenførte

Kvindernes andel af familiesammenførte til flygtninge er højere for samtlige lande. Kvindeandelene for Bosnien-Hercegovina og Somalia er de laveste, og udgør to tredjedele af familiesammenførte til flygtninge. Fra Irak, Libanon, Jugoslavien, Iran, Vietnam og Sri Lanka er mellem 72 og 82 pct. af de familiesammenførte til flygtninge kvinder.

Figur 2.5 **Kvinders andel af de 16-66-årige indvandrere fordelt efter opholdsgrundlag og udvalgte oprindelseslande**

Der er ligeledes en overvægt af kvinder blandt familiesammenførte til andre end flygtninge, undtaget blandt indvandrere fra Tyrkiet og Jugoslavien og Pakistan. Her er der en nogenlunde ligelig fordeling af mænd og kvinder. Kvinderne fra Irak, Iran, Vietnam og Sri Lanka udgør mellem 74 og 80 pct. af de familiesammenførte til andre end flygtninge.

3. Arbejdsmarkedstilknytning

Vigtige parametre for arbejdsmarkedstilknytningen

Indvandrernes mulighed for at kunne begå sig på det danske arbejdsmarked afhænger af mange ting. Vigtige parametre, såsom om man taler og læser dansk og forstår dansk kultur og arbejdskultur, har stor betydning for indvandrernes muligheder på det danske arbejdsmarked. Disse forhold har vi ingen statistik om, men oplysninger om oprindelsesland, køn, alder, uddannelse og opholdstid i Danmark kan give nogle forklaringer på indvandrernes forskellige tilknytning til arbejdsmarkedet.

De erhvervsaktive ældre afgrænses typisk til de 16-66-årige, som er dem, der kan være forsikret i en a-kasse. Derfor er det kun denne aldersgruppe, der beskrives i dette afsnit.

Kun hver anden ikke-vestlige indvandrer i arbejdsstyrken

I figur 3.1 ses tilknytningen til arbejdsmarkedet for indvandrere og efterkommere fra henholdsvis vestlige og ikke-vestlige lande. Hver anden indvandrer (49 pct.) fra ikke-vestlige lande er ikke i arbejdsstyrken, mens dette kun gælder for hver femte person med dansk oprindelse (21 pct.). Indvandrere fra vestlige lande har en arbejdsmarkedstilknytning, der ligger omtrent midt imellem de ikke-vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse med 36 pct. uden for arbejdsstyrken.

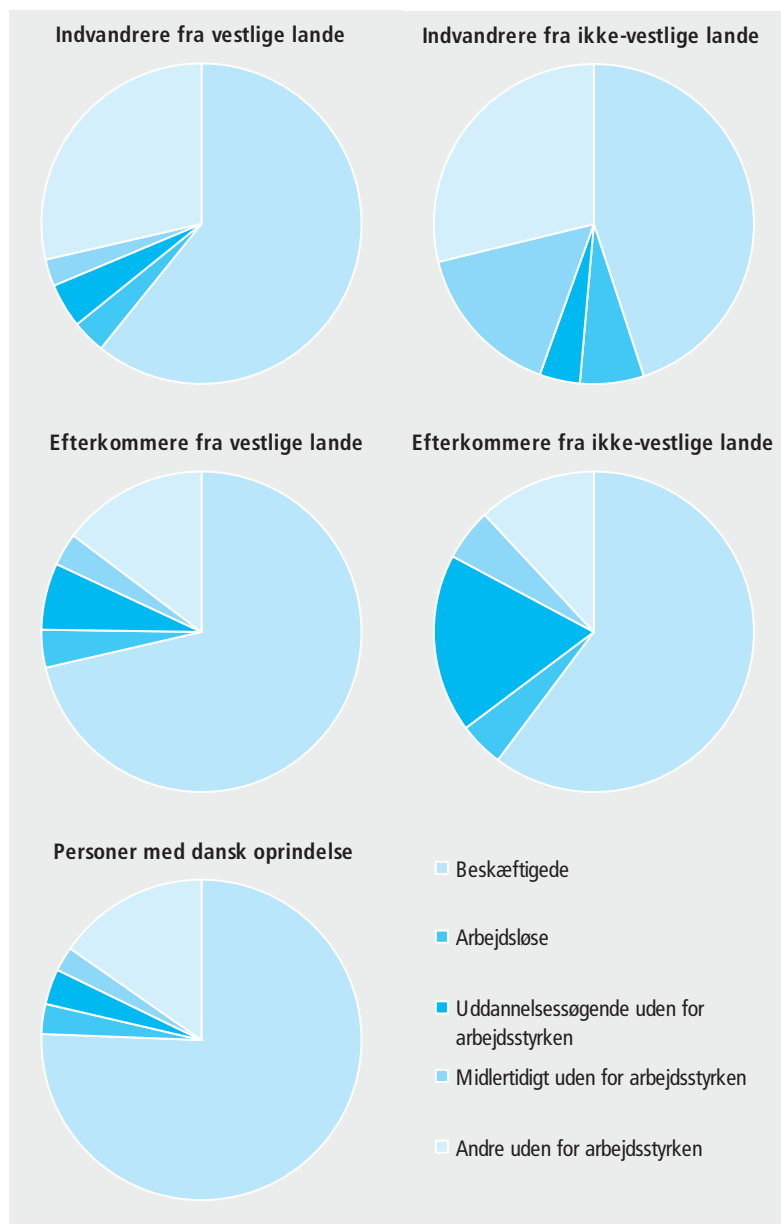
Unge efterkommere

Efterkommerne har en større arbejdsmarkedsdeltagelse end deres forældre. Efterkommere af vestlige indvandrere har en erhvervsfrekvens på næsten samme niveau som personer med dansk oprindelse, mens efterkommere fra ikke-vestlige lande har en erhvervsfrekvens på samme niveau som indvandrere fra vestlige lande. Denne noget lavere erhvervsfrekvens skyldes dog i høj grad, at efterkommere fra ikke-vestlige lande stadig er meget unge og derfor stadig er under uddannelse.

Tabel 3.1 **16-66-årige indvandrere og personer med dansk oprindelse**

	Beskæftigede	Ledige	Uden for arbejdsstyrken	I alt
Personer med dansk oprindelse	2 497 592	103 573	706 909	3 308 074
Indvandrere fra:				
Vestlige lande	56 534	3 105	33 109	92 748
Ikke-vestlige lande	83 641	11 603	90 386	185 630
Tyrkiet	14 992	2 563	11 234	28 789
Bosnien-Hercegovina	6 997	1 043	6 482	14 522
Irak	3 319	619	10 522	14 460
Libanon	3 010	815	7 121	10 946
Jugoslavien	5 493	683	4 390	10 566
Iran	4 919	648	4 829	10 396
Pakistan	4 399	638	4 655	9 692
Somalia	1 542	538	7 055	9 135
Vietnam	4 377	541	2 601	7 519
Sri Lanka	3 711	502	2 080	6 293

Figur 3.1 16-66-årige fordelt efter herkomst og socioøkonomisk status

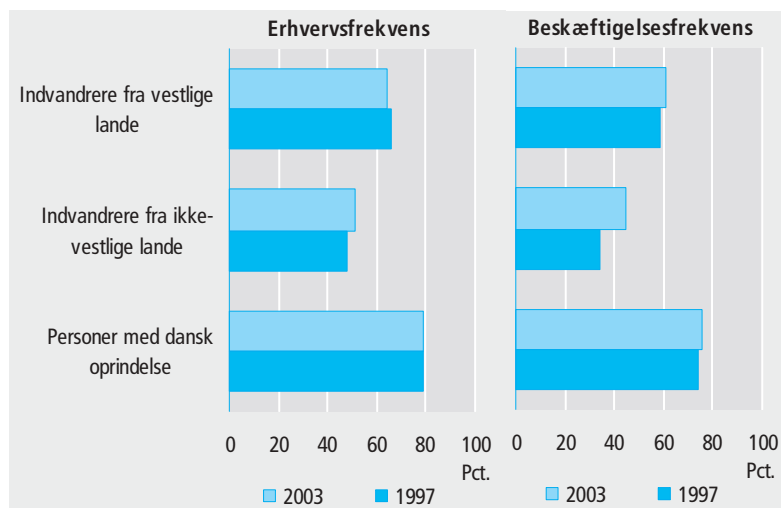

Andel beskæftigede ikke-vestlige indvandrere steget kraftigt

Erhvervsfrekvensen for indvandrere fra vestlige lande er faldet en smule i de senere år, mens den for indvandrere fra ikke-vestlige lande har været svagt stigende. Andelen i beskæftigelse er dog steget for begge indvandrergrupper. Størst har stigningen været for indvandrere fra ikke-vestlige lande. I 1997 var 35 pct. af indvandrerne fra ikke-vestlige lande i beskæftigelse. I 2003 er dette tal steget til 45 pct. For begge grupper er der dog stadig langt op til en beskæftigelsesfrekvens på niveau med personer med dansk oprindelse, hvor 76 pct. er i beskæftigelse.

Figur 3.2 Udvikling i erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige

Tabel 3.2 Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige

	Erhvervsfrekvens			Beskæftigelsesfrekvens		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
Indvandrere i alt	62	49	56	56	44	50
Vestlige lande	69	60	64	65	57	61
Ikke-vestlige lande	59	44	51	52	38	45
Efterkommere i alt	70	66	68	66	62	64
Vestlige lande	77	73	75	73	69	71
Ikke-vestlige lande	66	63	65	62	59	60
Personer med dansk oprindelse	82	75	79	79	72	75

Køn

Større forskel mellem mænd og kvinder blandt indvandrere

Forskellen mellem mænd og kvinders erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser er større for indvandrere end for personer med dansk oprindelse. Danske kvinder har en erhvervsfrekvens, der ligger 6 procentpoint under mændenes, mens de tilsvarende tal for vestlige indvandrere er på 9 procentpoint og ikke-vestlige indvandrere 15 procentpoint.

Mindre forskel mellem kønnene blandt efterkommere

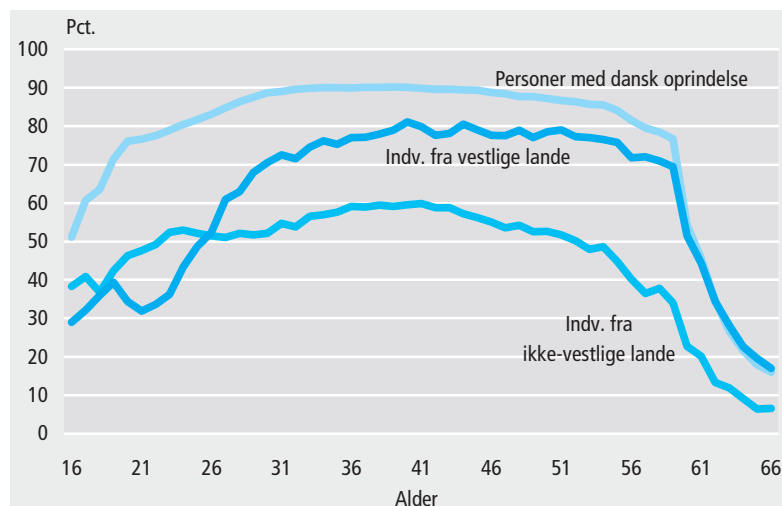
For efterkommere er der en mindre forskel mellem mænd og kvinders erhvervsdeltagelse end blandt personer med dansk oprindelse, idet der kun er 3-4 procentpoints forskel mellem de to køn. En del af forklaringen på dette er at forskellen på kønnenes erhvervsfrekvenser er mindre blandt unge end blandt ældre. Og efterkommere fra specielt ikke-vestlige lande er meget unge.

Alder

Erhvervsfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere ligger lavere for alle aldersgrupper end for personer med dansk oprindelse. Erhvervsfrekvensen for ikke-vestlige indvandrere falder jævnt allerede fra 45-års-alderen, mens personer med dansk oprindelse har en høj erhvervsfrekvens helt indtil 60-års-alderen, hvorefter den falder meget brat.

Vestlige indvandrere har en lavere erhvervsfrekvens for de 19-26-årige end de ikke-vestlige indvandrere. Størstedelen af denne forskel skyldes dog en afgørende større andel af personer under uddannelse, som ikke er beskæftigede. Forskellen mellem erhvervsfrekvenser for vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse mindskes fra de 22-årige frem til 40-års-alderen, hvorefter den er rimeligt stabil frem til 60-års-alderen. Erhvervsfrekvensen for 60-66-årige vestlige indvandrere er fuldstændig den samme som for personer med dansk oprindelse, nemlig drastisk faldende. Mange vestlige indvandrere har været her længe nok til at opnå retten til efterløn, i modsætning til de ikke-vestlige indvandrere.

Figur 3.3 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige fordelt efter alder

Oprindelseslande

Forskelle mellem indvandrere fra de forskellige ikke-vestlige lande

Erhvervsfrekvensen for indvandrere afhænger i høj grad af gruppens sammensætning. Oprindelsesland, køn, opholdstid i Danmark, opholdsgrundlag, alder og uddannelsesniveau har alle betydning for en indvandrers sandsynlighed for at være i arbejdsstyrken. Som det vil ses senere i kapitlet, er der afgørende forskel på erhvervsfrekvensen for de enkelte oprindelseslande. Det kan skyldes, at der er større eller mindre kultur-, sprog- eller uddannelsesniveauforskelle i forhold til det danske arbejdsmarked. Oprindelsesland, opholdstid i Danmark og opholdsgrundlag er for visse oprindelseslande også tæt knyttet til hinanden, og

det er svært at afgøre hvad der er mest afgørende for indvandrernes tilknytning til arbejdsmarkedet

I det følgende vil vi fokusere på de ikke-vestlige indvandrere og specielt på de ti ikke-vestlige lande med flest personer mellem 16 og 66 år.

Tabel 3.3 **Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige**

	Erhvervsfrekvens			Beskæftigelsesfrekvens		
	Mænd	Kvinder	I alt	Mænd	Kvinder	I alt
Personer med dansk oprindelse	82	75	79	79	72	75
Indvandrere fra:						
Vestlige lande	69	60	64	65	57	61
Ikke-vestlige lande	59	44	51	52	38	45
Tyrkiet	71	50	61	62	41	52
Bosnien-Hercegovina	61	49	55	54	42	48
Irak	36	15	27	30	13	23
Libanon	46	21	35	38	15	27
Jugoslavien	66	51	58	59	45	52
Iran	60	44	54	53	39	47
Pakistan	68	34	52	60	28	45
Somalia	31	14	23	24	10	17
Vietnam	72	59	65	65	52	58
Sri Lanka	76	58	67	68	49	59

Stor forskel på erhvervsfrekvenser

Indvandrere fra Vietnam og Sri Lanka har for både mænd og kvinder afgørende højere erhvervsfrekvenser end alle de øvrige ikke-vestlige indvandrere. De har samlet en erhvervsfrekvens på henholdsvis 65 og 67 pct. Tyrkere og jugoslaver har også forholdsvis høje erhvervsfrekvenser med 61 og 58 pct. i arbejdsstyrken. For pakistanernes vedkommende er der en meget stor forskel i mænd og kvinders erhvervsfrekvens. Mens mændene har en erhvervsfrekvens på 68 pct. er kvindernes erhvervsfrekvens kun halvt så stor (34 pct.). Dermed er den samlede erhvervsfrekvens for pakistanere lavere end den for de andre "gamle" indvandrerlande, og også lavere end bosniernes og iranernes. Indvandrere fra Irak og Somalia har meget lave erhvervsfrekvenser, mens bosnierne, der kom på omtrent samme tidspunkt, har en erhvervsfrekvens, der er mere en dobbelt så stor.

Opholdstid i Danmark

Jo længere tid i Danmark, jo højere erhvervsdeltagelse

Som nævnt ovenfor har opholdstiden i Danmark også indflydelse på arbejdsmarkedstilknytningen. For alle landene øges arbejdsmarkedstilknytningen med opholdstiden i Danmark. Der er dog store forskelle mellem landene, også når der tages højde for opholdstiden. Indvandrere fra de "gamle" indvandrerlande som Tyrkiet, Jugoslavien, Pakistan og Vietnam kommer betydeligt hurtigere ind på det danske arbejdsmarked end indvandrere fra de øvrige lande. Bosnierne kommer også forholdsvis hurtigt ind på arbejdsmarkedet og har, når de har væ-

ret her 6-10 år, opnået samme erhvervsfrekvens som de pakistanere og jugoslaver, der kom på samme tid.

Tabel 3.4 Erhvervs- og beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige indvandrere fordelt efter opholdstid

	Opholdstid				Uoplyst
	Under 3 år	3-6 år	6-10 år	10 år og dero.	
Vestlige lande	41	66	74	76	63
Ikke-vestlige lande	28	44	53	61	52
Tyrkiet	46	58	65	65	47
Bosnien-Hercegovina	30	45	58	..	48
Irak	12	25	32	47	36
Libanon	17	21	28	37	42
Jugoslavien	39	52	54	68	51
Iran	12	33	40	62	60
Pakistan	37	49	55	54	53
Somalia	6	20	26	40	27
Vietnam	34	54	62	69	76
Sri Lanka	28	51	64	73	69

Somaliere og irakere har meget lav erhvervsfrekvens

Indvandrere fra Somalia har den laveste erhvervsfrekvens af alle indvandrere fra de udvalgte lande, indtil de har været her i mere end ti år. Libanesere har den laveste erhvervsfrekvens af dem, som har været her i mere end ti år med kun 37 pct. i arbejdsstyrken. Af de 16-66-årige somaliske indvandrere, der har været her i mere end ti år, er kun 40 pct. i arbejdsstyrken.

Opholdsgrundlag

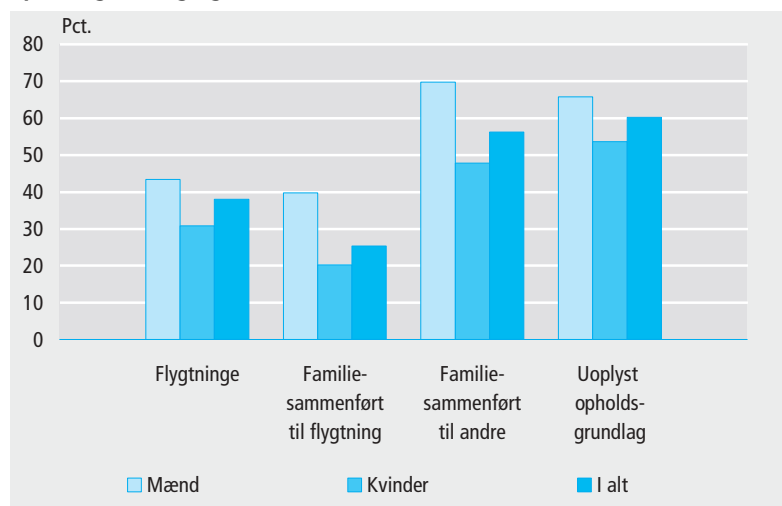
De fleste har ikke et kendt opholdsgrundlag

Der findes ikke oplysninger om opholdsgrundlag for 45 pct. af indvandrere fra ikke-vestlige lande. Det skyldes, at de er indvandret før 1995. De har altså været her længe, og det er en del af årsagen til, at de har en højere erhvervsfrekvens end de indvandrere, der har et registreret opholdsgrundlag.

Familiesammenførte til flygtninge har lav erhvervsdeltagelse

Familiesammenførte til andre end flygtninge udgør 20 pct. af indvandrerne. De har en næsten lige så høj erhvervsfrekvens som dem uden registreret opholdsgrundlag. Flygtninge og specielt familiesammenførte til flygtninge klarer sig betydeligt dårligere i forhold til det danske arbejdsmarked end de øvrige indvandrere. Erhvervsfrekvensen for familiesammenførte til flygtninge er nede på 25 pct. De udgør dog kun 5 pct. af alle indvandrerne.

Figur 3.4 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere fordelt efter opholdsgrundlag og køn

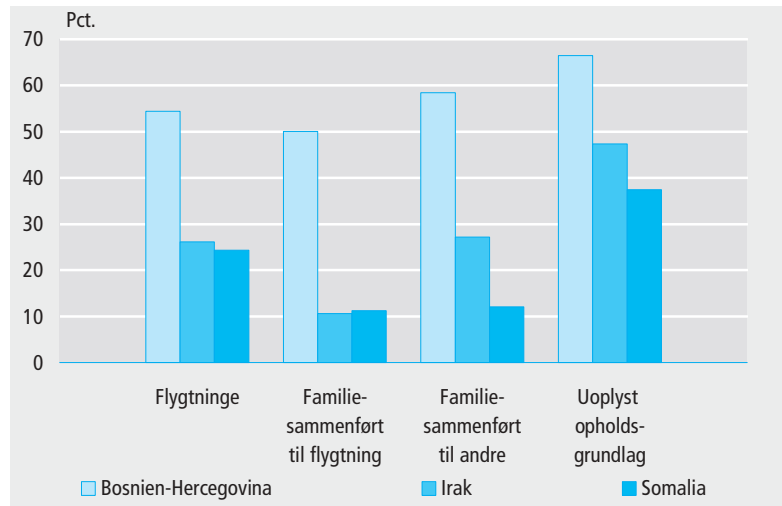
Stor forskel blandt lande

Der er dog større forskel mellem landene end mellem de forskellige opholdsgrundlag for indvandrere fra samme land. I det efterfølgende er de ti udvalgte lande delt i tre grupper afhængigt af, hvor stor en del af indvandrerne der har kendt opholdsgrundlag, og andelen af personer med de forskellige opholdsgrundlag. I første gruppe er de tre oprindelseslande - Bosnien-Hercegovina, Somalia og Irak - hvor de fleste indvandrere har et kendt opholdsgrundlag, og hvoraf størstedelen er flygtninge. Den næste gruppe indeholder fem lande - Libanon, Jugoslavien, Iran, Vietnam og Sri Lanka - karakteriseret ved, at størstedelen af indvandrerne ikke har kendt opholdsgrundlag, og de fleste af dem, som har et kendt opholdsgrundlag er flygtninge. De sidste to oprindelseslande - Tyrkiet og Pakistan - har flest indvandrere med uoplyst opholdsgrundlag, og dem som har et kendt opholdsgrundlag, er hovedsageligt familiesammenførte til andre end flygtninge.

Stor forskel på indvandrere fra de nye flygtningelande

Indvandrere fra Bosnien-Hercegovina, Somalia og Irak er alle hovedsageligt indvandret siden 1993 og som følge heraf har de et kendt opholdsgrundlag. Langt de fleste indvandrere fra disse lande er flygtninge. Familiesammenførte til flygtninge er også en forholdsvis stor gruppe blandt irakere og somaliere, mens familiesammenførte til andre er en meget lille gruppe for alle tre lande. Indvandrere med uoplyst opholdsgrundlag fra disse tre lande har alle den højeste erhvervsfrekvens i forhold til de andre opholdsgrundlag, mens familiesammenførte til flygtninge har den laveste erhvervsfrekvens. Indvandrere fra Bosnien-Hercegovina har dog for alle opholdsgrundlag en afgørende højere erhvervsfrekvens end indvandrere fra de to øvrige lande.

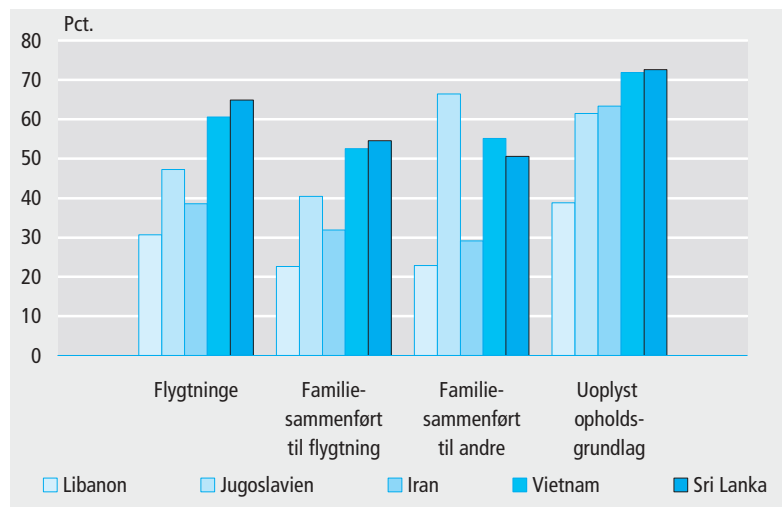
Figur 3.5 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige fordelt efter opholdsgrundlag

Gamle flygtningelande

Indvandrere fra Libanon, Jugoslavien, Iran, Vietnam og Sri Lanka har gennemsnitligt været her i mere end ti år. De fleste har ikke et kendt opholdsgrund, mens den største gruppe af dem, som har et opholdsgrundlag, er flygtninge. Familiesammenførte til andre end flygtninge er den næststørste gruppe blandt dem, som har opholdsgrundlag. En del af disse er dog nok reelt familiesammenført til en flygtning, der i mellemtiden har opnået dansk statsborgerskab. Jugoslaver hører ikke helt entydigt til i denne gruppering. De fleste er primært kommet hertil for at arbejde for mange år siden, men når Jugoslavien alligevel er kommet i denne gruppe, skyldes det, at de senere ankomne indvandrere, der har fået et opholdsgrundlag, har været flygtninge fra krigen i Jugoslavien.

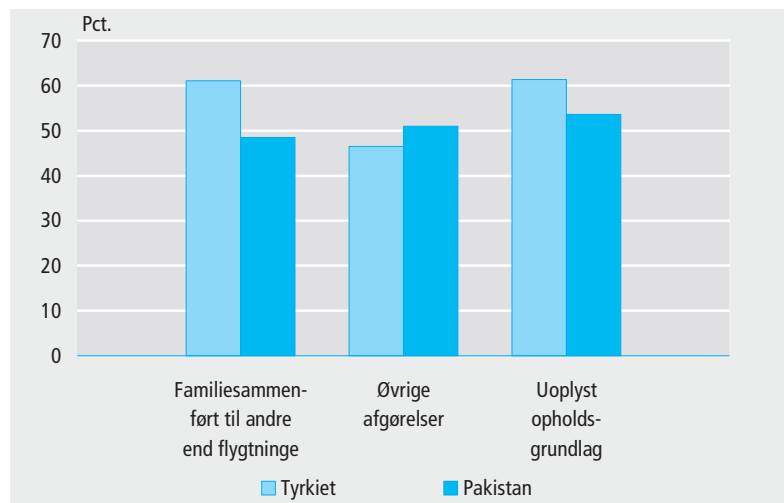
Figur 3.6 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige fordelt efter opholdsgrundlag

Flygtninge har højere erhvervsfrekvens end familiesammenførte

Jugoslaver, som er familiesammenførte til andre end flygtninge, har højere erhvervsfrekvens end jugoslaver med andre opholdsgrundlag, inkl. uoplyst opholdsgrundlag. For de øvrige fire lande har indvandrere med uoplyst opholdsgrundlag højere erhvervsfrekvens end dem med kendt opholdsgrundlag, og af dem, som har et opholdsgrundlag, har flygtninge højere erhvervsfrekvens end familiesammenførte. Andelen af mænd er større blandt flygtninge end blandt familiesammenførte, hvilket forklarer lidt af forskellen mellem disse grupper. Indvandrere fra Libanon har betydeligt lavere erhvervsfrekvens end indvandrere fra de øvrige fire lande.

Figur 3.7 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige fordelt efter opholdsgrundlag

Pakistanske og tyrkiske indvandrere har som indvandrere fra de foregående fem lande også gennemsnitligt været her længe og derfor har størstedelen uoplyst opholdsgrundlag. Den største gruppe af indvandrere med kendt opholdsgrundlag er dog familiesammenførte til andre end flygtninge. Antallet af flygtninge og familiesammenførte til flygtninge er ubetydeligt for disse to lande.

Erhvervsfrekvensen for tyrkiske indvandrere er højere end pakistanernes for både indvandrere med uoplyst opholdsgrundlag og for familiesammenførte til andre end flygtninge. For pakistanske indvandrere er erhvervsfrekvensen for indvandrere med øvrige afgørelser højere end for familiesammenførte. Øvrige afgørelser er for pakistanernes vedkommende hovedsageligt opholdsgrundlag ifølge EU-bekendtgørelsen. For tyrkernes vedkommende er her hovedsageligt tale om opholdstilladelser til uddannelse eller erhverv.

Ledighed

Definition af ledighed

Forskellen mellem arbejdsstyrken og de beskæftigede er de ledige. Datagrundlaget for disse tal er den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS). Her er de ledige defineret som de fuldt ledige i reference-ugen.

Antallet af ledige er derfor mindre end det gennemsnitlige antal ledige, som er det, der offentliggøres i arbejdsløshedsstatistikken. Andelen af ledige i forhold til arbejdsstyrken siger noget om muligheden for eller evnen til at få et job, når man er parat til at arbejde.

Tabel 3.5 **Ledighed for 16-66-årige fordelt efter oprindelseslande**

	Beskæftigede antal personer	Ledige antal personer	Ledige i pct. af arbejdsstyrken		
			Mænd	Kvinder	I alt
Personer med dansk oprindelse	2 497 592	103 573	4	4	4
Indvandrere fra:					
Vestlige lande	56 534	3 105	5	5	5
Ikke-vestlige lande	83 641	11 603	12	13	12
Tyrkiet	14 992	2 563	13	17	15
Bosnien-Hercegovina	6 997	1 043	12	14	13
Irak	3 319	619	15	19	16
Libanon	3 010	815	19	29	21
Jugoslavien	5 493	683	11	11	11
Iran	4 919	648	12	11	12
Pakistan	4 399	638	11	17	13
Somalia	1 542	538	25	28	26
Vietnam	4 377	541	10	12	11
Sri Lanka	3 711	502	10	15	12

Høj ledighed blandt somaliere og libanesere

Somaliske og libanesiske indvandrere har en betydeligt højere ledighedsprocent end indvandrerne fra de øvrige udvalgte lande. Irakiske og tyrkiske indvandrere har også en lidt større ledighedsprocent end de øvrige lande. Indvandrerne fra de ikke-vestlige lande har, uanset oprindelsesland, en flere gange så stor andel ledige som personer med dansk oprindelse. Vestlige indvandrere har en kun lidt højere ledighed end personer med dansk oprindelse.

Kun lille forskel i ledighed mellem kønnene blandt iranere og jugoslaver

Kvinder fra Iran og Jugoslavien har samme eller lavere ledighedsprocent som mændene fra deres respektive lande. Kvinder fra de øvrige ikke-vestlige lande er i højere grad ledige end mændene fra samme land. Størst er forskellen mellem kønnene for libanesere og pakistanere. Næsten hver tredje kvinde i arbejdsstyrken fra Libanon (29 pct.) og Somalia (28 pct.) var fuldt ledige i referenceugen.

4. Geografisk fordeling

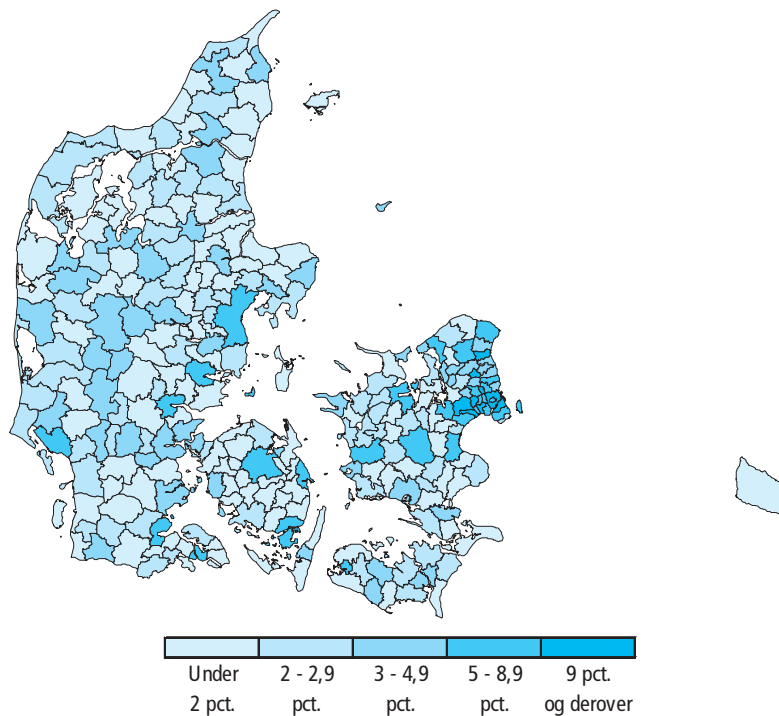
Indvandrernes geografiske fordeling

Indvandrere fra ikke-vestlige lande koncentreret i det østlige Danmark

34 pct. eller 63.254 af de 16-66-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande er koncentreret i Københavns Amt i vestegnskommunerne Ishøj, Brøndby, Albertslund, Høje Taastrup, Herlev, Hvidovre og Rødovre samt i København, Karlebo og Farum. Det er kun 15 pct. af de 16-66-årige i hele befolkningen, der bor i disse kommuner.

I Brøndby og Ishøj er 17 pct. af den 16-66-årige befolkning indvandrere fra ikke-vestlige lande, den højeste andel i hele landet. Albertslund har den tredjehøjeste andel af ikke-vestlige indvandrere på 15 pct., mens andelen er på 11 pct. i Karlebo, Høje Taastrup og København.

Figur 4.1 **Andel ikke-vestlige indvandrere af den 16-66-årige befolkning i kommunerne**

Halvdelen af pakistannerne er bosat i København

Indvandrernes fordeling i kommunerne er meget forskellig alt efter oprindelsesland. Næsten halvdelen af pakistannerne er bosatte i København, mens det kun er 7 pct. af vietnameserne og bosnierne og 2 pct. af indvandrere fra Sri Lanka. To tredjedele af indvandrere fra Somalia, Iran og Libanon er bosat i København eller Århus, mens det gælder for 29 pct. af irakerne og 23 pct. af tyrkerne. En tredjedel af vietnameserne bor i Århus eller Odense.

Indvandrere fra Sri Lanka har bosat sig i jyske kommuner

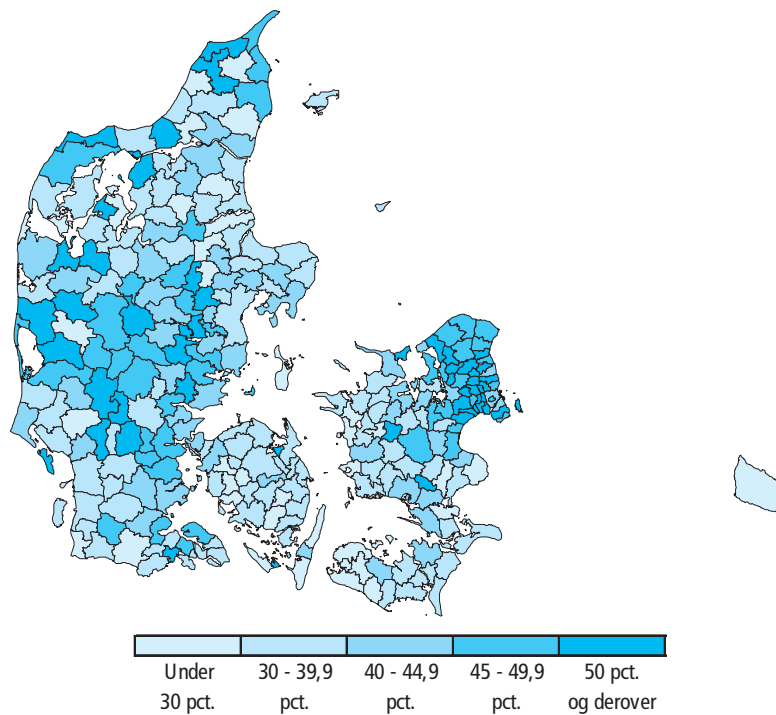
Indvandrerne fra Sri Lanka og Bosnien-Hercegovina er ikke på samme måde koncentreret i nogle få større byer. Herning er den kommune, hvor der er flest indvandrere fra Sri Lanka (9 pct.). Knap en fjerdedel af dem er bosat i Århus, Vejle, Horsens, Aalborg, Struer, Grindsted eller Holstebro. 13 pct. af bosnierne er bosat i København eller Odense, men er ellers også spredt på flere kommuner, hvor de største grupper er i Esbjerg, Kolding, Brøndby og Randers.

Indvandrernes beskæftigelsesfrekvens i kommunerne

Beskæftigelsesfrekvens for ikke-vestlige indvandrere højest i Vallensbæk

Vallensbæk er den kommune, som har den højeste beskæftigelsesfrekvens blandt de ikke-vestlige indvandrere. Den er på 67 pct. Nogle af de højeste beskæftigelsesfrekvenser findes i de mindre kommuner, som har en lav andel ikke-vestlige indvandrere i befolkningen på mellem 2 og 4 pct. I Ledøje-Smørum og Grindsted er gruppens beskæftigelsesfrekvens på henholdsvis 64 og 65 pct. I Vejen, Brædstrup og Munkebo er den på 60 pct. Disse kommuner har også en høj beskæftigelsesfrekvens for personer med dansk oprindelse på over 78 pct., hvis vi ser bort fra Munkebo. I Munkebo er den kun på 67,6 pct.

Figur 4.2 **Beskæftigelsesfrekvenser for 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere**

*Kommuner med
mange indvandrere
har høj beskæftigelse*

Der er en relativ høj beskæftigelsesfrekvens for de ikke-vestlige indvandrere i de kommuner, som også har en høj andel af ikke-vestlige indvandrere i kommunen. Det kan der være flere årsager til, men en af dem er sandsynligvis, at en stor del af indvandrerne i disse kommuner har været her i mange år.

De 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere i Ishøj har en beskæftigelsesfrekvens på 57 pct. Ser vi bort fra København, har de øvrige otte kommuner, som har den højeste andel 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere, ligeledes en relativ høj beskæftigelsesfrekvens på mellem 50 og 55 pct. Beskæftigelsesfrekvensen blandt de ikke-vestlige indvandrere i København er kun på 45 pct. Til sammenligning ligger beskæftigelsesfrekvensen for personer med dansk oprindelse i disse ti kommuner på et mellemniveau fra 73 til 80 pct.

*Lav beskæftigelse i de
største kommuner*

I Århus, Odense og Aalborg ligger beskæftigelsesfrekvensen relativt lavt, på mellem 38 og 43 pct. En del af de øvrige kommuner, som har en lav beskæftigelsesfrekvens for indvandrergruppen, er kommuner, der ligger i randområderne, hvor der er også er en lav beskæftigelsesfrekvens for de øvrige 16-66-årige.

5. Selvstændige

Større andel af selvstændige blandt indvandrere

Blandt de beskæftigede indvandrere er der en højere andel af selvstændige sammenlignet med personer med dansk oprindelse. For beskæftigede indvandrere fra ikke-vestlige lande udgjorde de selvstændige således 11 pct. af de beskæftigede, mens de selvstændiges andel af beskæftigelsen for personer med dansk oprindelse kun var 6,8 pct. De selvstændige omfatter som defineret her også medarbejdende ægtefæller.

Den højere andel af selvstændige for indvandrere kan være et tegn på, at mange indvandrere har svært ved at begå sig på det almindelige lønmodtagerarbejdsmarked i Danmark. Den kan imidlertid også skyldes, at mange indvandrere kommer fra samfund, hvor der er en mere udbredt kultur og tradition for at drive selvstændig virksomhed.

Tabel 5.1 Arbejdsmarkedsstatus og herkomst for 16-66-årige

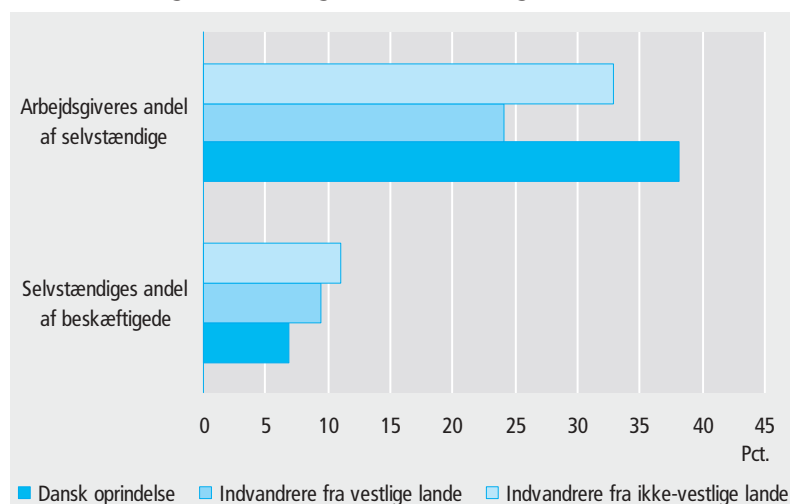
	Dansk oprindelse	Indvandrere fra vestlige lande	Indvandrere fra ikke-vestlige lande
	antal personer		
Alle beskæftigede	2 497 592	56 534	83 641
Selvstændige	170 000	5 347	9 183
Lønmodtagere	2 327 592	51 187	74 458

Anm.: Selvstændige omfatter også medarbejdende ægtefæller.

Færre arbejdsgivere blandt selvstændige indvandrere

For de selvstændige med dansk oprindelse var 38,1 pct. arbejdsgivere. Det er en større andel end for selvstændige indvandrere, hvor arbejdsgiverandelen af de selvstændige var henholdsvis 24,1 pct. for indvandrere fra vestlige lande og 32,9 pct. for indvandrere fra ikke-vestlige lande. Den lavere andel af selvstændige arbejdsgivere for indvandrere kan skyldes, at indvandreres virksomheder generelt er mindre og derfor lettere at drive for ejeren alene.

Figur 5.1 Andel 16-66-årige selvstændige af alle beskæftigede

Tabel 5.2 16-66-årige selvstændige og arbejdsgivere for udvalgte oprindelseslande

	Selvstændiges andel af beskæftigede	Arbejdsgiveres andel af selvstændige	Selvstændige personer
	pct.		
Tyrkiet	16	41	2 461
Bosnien-Hercegovina	2	27	109
Irak	20	27	648
Libanon	18	29	540
Jugoslavien	6	36	313
Iran	17	29	834
Pakistan	23	34	1 017
Somalia	1	17	23
Vietnam	13	36	587
Sri Lanka	4	32	157

En fjerdedel af de beskæftigede pakistanere er selvstændige

Både selvstændiges andel af den samlede beskæftigelse og arbejdsgiverandelen af de selvstændige varierer betydeligt, når enkelte oprindelseslande sammenlignes. For indvandrere, der kommer fra Pakistan, er 23 pct. af de beskæftigede selvstændige. Det er den højeste andel blandt de største oprindelseslande i gruppen af ikke-vestlige lande. Også for indvandrere af irakisk, libanesisk, iransk og tyrkisk oprindelse udgør de selvstændige en høj andel af de beskæftigede. For indvandrere fra Jugoslavien, Bosnien-Hercegovina, Sri Lanka og Somalia udgør de selvstændige derimod en mindre andel af den samlede beskæftigelse end for personer med dansk oprindelse.

Det er værd at bemærke, at arbejdsgiverne udgør 41 pct. af de selvstændige af tyrkisk oprindelse. Denne andel er højere end for selvstændige med dansk oprindelse.

Tabel 5.3 16-66-årige arbejdsgivere

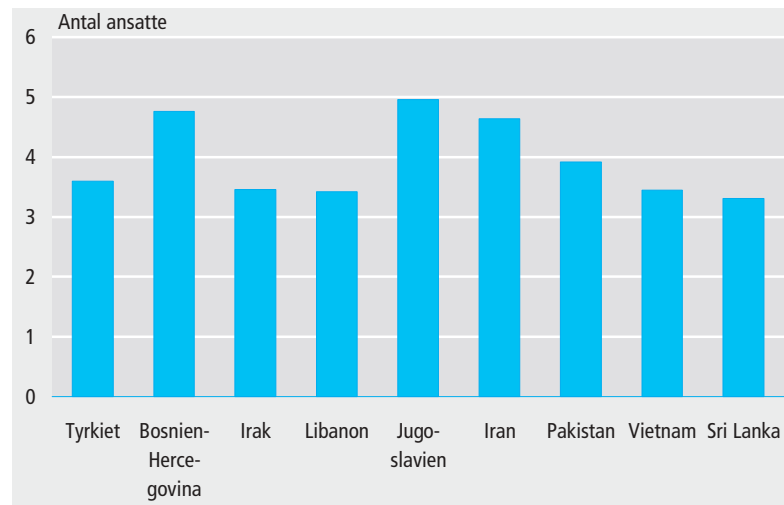
	Gennemsnitligt antal ansatte	Andel med mere end ti ansatte
	antal	pct.
Dansk oprindelse	6,0	9
Indvandrere fra vestlige lande	5,4	7
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	4,0	3

De selvstændige arbejdsgivere med dansk oprindelse har i gennemsnit 6,0 personer ansat. Det er lidt højere end de 5,4 personer, som arbejdsgivere med oprindelse fra vestlige lande i gennemsnit har ansat. Arbejdsgivere fra ikke-vestlige lande har i gennemsnit kun 4,0 personer ansat. Samtidig er andelen af arbejdsgivere med mere end ti ansatte kun 3 pct. for indvandrere fra ikke-vestlige lande mod 9 pct. for arbejdsgivere med dansk oprindelse.

Blandt de ti udvalgte ikke-vestlige oprindelseslande er arbejdsgivere med jugoslavisk oprindelse den gruppe, som i gennemsnit har flest ansatte. De fem personer, som arbejdsgivere af jugoslavisk oprindelse i

gennemsnit har ansat, er dog stadig lavere end for arbejdsgivere med dansk oprindelse. Arbejdsgivere med oprindelse fra Tyrkiet, Irak, Vietnam, Libanon og Sri Lanka har alle under 3,6 ansatte i gennemsnit.

Figur 5.2 **Gennemsnitligt antal ansatte for 16-66-årige arbejdsgivere fra udvalgte oprindelseslande**

De selvstændiges sammensætning på brancher minder meget om hinanden, når personer med dansk oprindelse sammenlignes med indvandrere fra vestlige lande. Derimod er der markante forskelle mellem indvandrere fra ikke-vestlige lande og personer med dansk oprindelse.

Tabel 5.4 **Branchefordeling af 16-66-årige selvstændige fordelt efter herkomst**

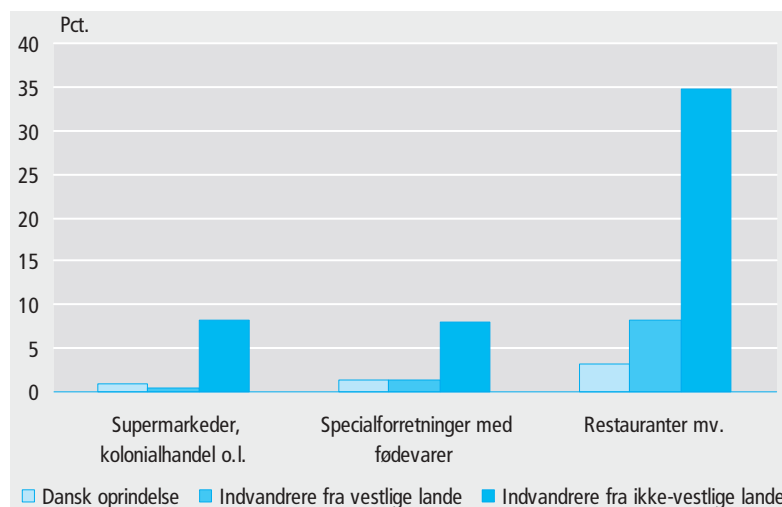
	Personer med dansk oprindelse	Indvandrere fra vestlige lande	Indvandrere fra ikke-vestlige lande
	pct.		
I alt	100	100	100
Landbrug, fiskeri og råstofudvinding	22	19	1
Industri	5	5	2
Energi- og vandforsyning	0	0	0
Bygge- og anlægsvirksomhed	11	5	1
Handel, hotel- og restauration	21	25	63
Transport, post og telekommunikation	5	2	8
Finansiering mv. og forretningsservice	18	22	8
Offentlige og personlige tjenesteydelser	11	12	6
Uoplyst erhverv	5	10	11

63 pct. af de selvstændige inden for Handel, hotel og restauration

I den helt overordnede branchegruppering, hvor der er opdelt på ni forskellige brancher, bemærker man især den høje andel i branchen Handel, hotel og restauration. Hele 63 pct. af de selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande arbejder inden for denne branche, mens andelen for personer med dansk oprindelse kun er 21 pct. Modsat er stort set ingen selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande beskæf-

tiget inden for Landbrug, fiskeri og råstofudvinding, mens netop denne branche er den dominerende for selvstændige med dansk oprindelse.

Figur 5.3 **Andel af 16-66-årige selvstændige i udvalgte brancher fordelt efter herkomst**

En yderligere underopdeling af branchen Handel, hotel og restauration viser, at det er få brancher, der er meget dominerende for indvandrere fra ikke-vestlige lande. De tre brancher Supermarkeder, kolonialhandel mv., Specialforretninger med fødevarer samt Restauranter mv. tegner sig således tilsammen for 51 pct. af alle beskæftigede for selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande. For selvstændige med dansk oprindelse er den tilsvarende andel kun 6 pct.

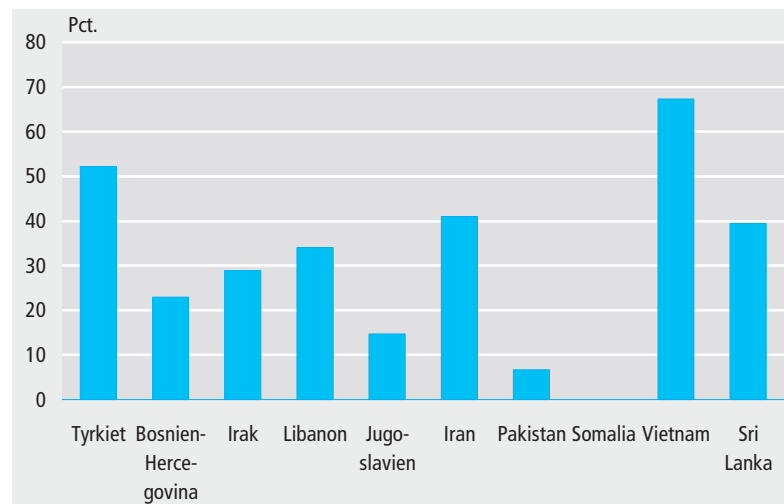
Restauration dominerer blandt selvstændige fra ikke-vestlige lande

Restauranter mv. er den vigtigste enkelte branche for selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande. Næsten 35 pct. af de selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande har Restauranter mv. som arbejdsområde. Andelen for selvstændige med dansk oprindelse er kun 3 pct., mens 10 pct. af de selvstændige indvandrere fra vestlige lande var beskæftiget inden for denne branche.

For de enkelte oprindelseslande er det især selvstændige af vietnamesisk og tyrkisk oprindelse, der har en bemærkelsesværdig stor andel i branchen Restauranter mv. Deres andele i denne branche er henholdsvis 67 pct. og 52 pct. I den anden ende findes selvstændige af jugoslaviske, pakistanske og somaliske oprindelse. For disse grupper af selvstændige udgør branchen Restauranter mv. i alle tilfælde under 15 pct.

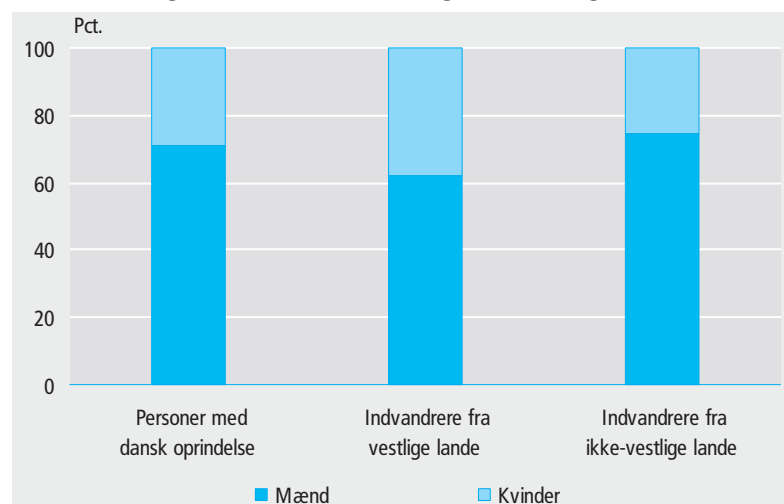
Figur 5.4 **Andel af 16-66-årige selvstændige i branchen Restauranter mv. fordelt efter oprindelsesland**

Tre fjerdedele af de selvstændige fra ikke-vestlige lande er mænd

Både for selvstændige med dansk oprindelse og selvstændige fra henholdsvis vestlige og ikke-vestlige lande er andelen af mænd klart størst. For selvstændige med dansk oprindelse var 71 pct. mænd, mens andelen af de selvstændige udgjorde 62 pct. for indvandrere fra vestlige lande og 74 pct. for indvandrere fra ikke-vestlige lande. Der er således ikke den store forskel i kønsfordelingen, når man sammenligner selvstændige med dansk oprindelse og selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande. For begge typer af herkomst er mænd dominerende blandt de selvstændige.

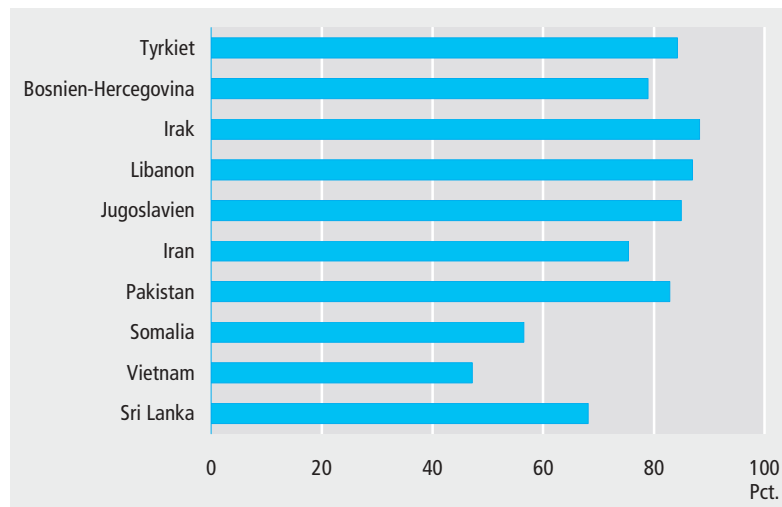
Figur 5.5 **Andel mænd og kvinder blandt 16-66-årige selvstændige**

Mændenes andel af de selvstændige er særlig stor for personer af irakisk, libanesisk, jugoslavisk, tyrkisk og pakistansk oprindelse. For disse fem oprindelseslande udgør mænd over 80 pct. af de selvstændige.

Blandt de større oprindelseslande i gruppen af ikke-vestlige lande bemærkes det, at det er indvandrere fra Vietnam, som har lavest andel af mandlige selvstændige. Blandt de ti udvalgte oprindelseslande fra gruppen af ikke-vestlige lande er det kun for Vietnam, at under halvdelen af de selvstændige er mænd.

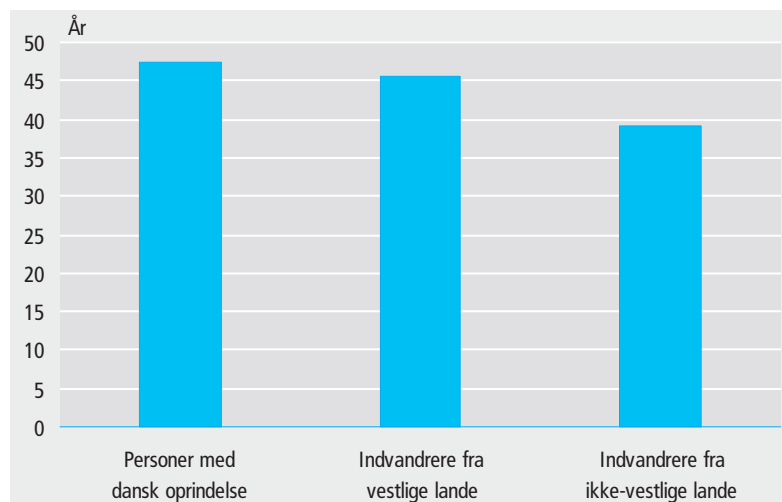
Figur 5.6 **Andel af mænd blandt 16-66-årige selvstændige**

Selvstændige indvandrere er yngre end selvstændige med dansk oprindelse end selvstændige med dansk oprindelse

Selvstændige indvandrere er i gennemsnit yngre end selvstændige med dansk oprindelse. En selvstændig med dansk oprindelse er i gennemsnit 47,3 år, hvor selvstændige indvandrere med vestlig og ikke-vestlig oprindelse har en gennemsnitsalder på henholdsvis 45,7 år og 39,1 år.

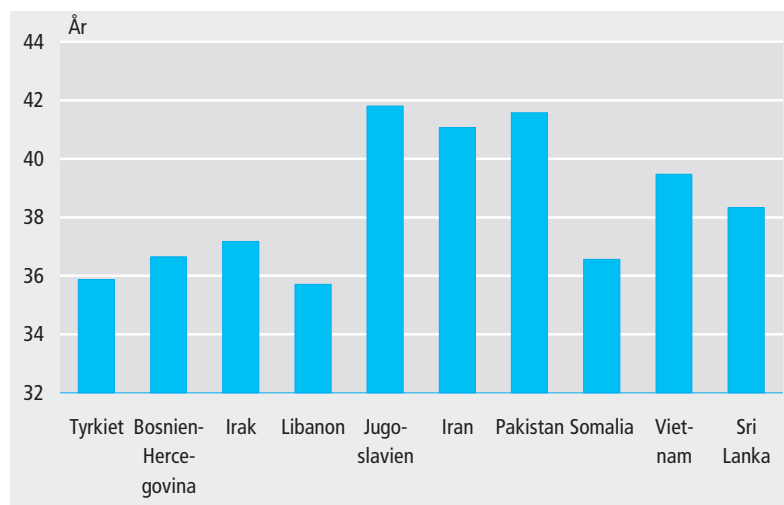
Figur 5.7 **Gennemsnitsalder for 16-66-årige selvstændige**

Gennemsnitsalderen for selvstændige fra de store oprindelseslande i gruppen af ikke-vestlige lande, er alle betydeligt lavere end gennemsnitsalderen for selvstændige med dansk oprindelse. Personer med tyr-

kisk oprindelse er den største enkelte indvandrergruppe, og det er værd at bemærke, at selvstændige med tyrkisk oprindelse har en gennemsnitsalder på kun 35,9 år. Det er mere end ti år yngre end selvstændige med dansk oprindelse.

Figur 5.8 Gennemsnitsalder for 16-66-årige selvstændige

Blandt alle beskæftigede mellem 16 og 34 år er kun 2,8 pct. af personerne med dansk oprindelse selvstændige. For indvandrere fra vestlige lande er andelen 5,1 pct., mens der er 7,6 pct. selvstændige blandt beskæftigede indvandrere fra ikke-vestlige lande. De selvstændiges lavere gennemsnitsalder blandt indvandrere skyldes derfor ikke kun, at indvandrere generelt er yngre. De har også en tendens til at begynde som selvstændige tidligere end personer med dansk oprindelse.

Tabel 5.5 16-34-årige selvstændige fordelt efter herkomst

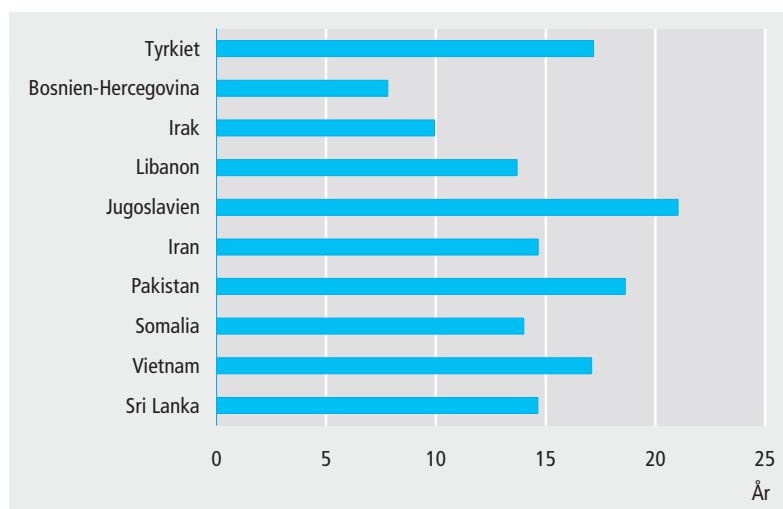
	Personer med dansk oprindelse	Indvandrere fra vestlige lande	Indvandrere fra ikke-vestlige lande
	antal personer		
Alle 16-34-årige	1 148 512	32 486	89 520
Alle beskæftigede	885 983	17 017	39 971
Selvstændige	24 523	861	3 053
	pct.		
Selvstændiges andel af beskæftigede	2,8	5,1	7,6
Selvstændiges andel af alle 16-34-årige	2,1	2,7	3,4

Selvstændige indvandrere har i gennemsnit opholdt sig i Danmark i 15 år

De selvstændige indvandrere fra vestlige lande har i gennemsnit opholdt sig i Danmark i 14,6 år. Det er lidt kortere tid end de selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande, som har en gennemsnitlig opholdstid på 15,4 år.

Den gennemsnitlige opholdstid i Danmark varierer meget mellem de forskellige udvalgte oprindelseslande. En væsentlig del af forskellene kan tilskrives, at hovedparten af indvandringen fra enkelte lande har været koncentreret i bølger inden for en kort årrække. Det påvirker den gennemsnitlige opholdstid for det pågældende oprindelsesland generelt og derfor også den gennemsnitlige opholdstid for selvstændige. Det er på den baggrund ikke overraskende, at det er selvstændige indvandrere med bosnisk oprindelse, som med 7,8 år har den laveste gennemsnitlige opholdstid i Danmark. Indvandrere fra Jugoslavien, Pakistan og Tyrkiet har derimod for en meget stor dels vedkommende opholdt sig i Danmark i mange år. Det påvirker den gennemsnitlige opholdstid for selvstændige fra disse tre oprindelseslande, der er blandt de højeste i gruppen af ikke-vestlige lande.

Figur 5.9 **Gennemsnitlig opholdstid i Danmark for 16-66-årige selvstændige indvandrere**

6. Lønmodtagere

Lønmodtagere fra ikke-vestlige lande er beskæftiget på et lavt færdighedsniveau

Blandt lønmodtagerne er der en tydelig tendens til, at indvandrere fra ikke-vestlige lande varetager arbejdsfunktioner på et lavt færdighedsniveau. Kun 13,6 pct. er enten topledere, lønmodtagere på højeste niveau eller lønmodtagere på mellemniveau. Blandt personer med dansk oprindelse er andelen 33,4 pct. Det hører dog med til billedet, at der blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande er 20,1 pct., der er lønmodtagere uden nærmere angivelse (u.n.a.). Det betyder, at det ikke er muligt at niveauplacere disse lønmodtagere, typisk fordi de arbejder i mindre virksomheder i den private sektor, som ikke indberetter oplysninger til Danmarks Statistik. I gruppen af personer med dansk oprindelse er andelen i denne gruppe kun 12,1 pct.

Tabel 6.1 16-66-årige lønmodtagere fordelt efter oprindelse og socioøkonomisk status

	Indvandrere fra vestlige lande	Indvandrere fra ikke-vestlige lande	Personer med dansk oprindelse
	antal personer		
I alt	51 187	74 458	2 327 592
	pct. af lønmodtagere		
Topledere	1,9	0,3	2,5
Løn. på højeste niveau	18,6	6,9	13,5
Løn. på mellemniveau	16,1	6,4	17,3
Løn. på grundniveau	31,8	40,4	44,2
Andre løn.	10,3	25,8	10,4
Løn. u.n.a.	21,3	20,1	12,1

Tabel 6.2 16-66-årige lønmodtagere fordelt efter oprindelsesland og socioøkonomisk status

	Topledere og løn. på øverste niveau	Lønmodtagere på mellemste niveau	Lønmodtagere på grundniveau	Andre lønmodtagere	Lønmodtagere u.n.a.
	pct. af lønmodtagere				
Tyrkiet	3,1	3,6	40,3	36,8	16,3
Bosnien-Hercegovina	4,2	6,4	52,8	21,0	15,7
Irak	12,6	5,7	40,0	13,2	28,5
Libanon	7,7	6,2	46,2	16,0	23,9
Jugoslavien	3,8	4,7	44,1	32,8	14,6
Iran	18,1	18,5	37,3	9,3	16,7
Pakistan	5,7	4,2	36,1	31,3	22,7
Somalia	6,1	3,2	45,5	26,9	18,4
Vietnam	5,2	6,9	48,9	20,5	18,5
Sri Lanka	1,8	3,1	55,9	24,4	14,7

Iranske indvandrere er ansat på højere niveau end personer med dansk oprindelse

En stor andel af lønmodtagere med oprindelse i Iran er beskæftiget som topledere eller lønmodtagere på øverste niveau (18,1 pct.). Af lønmodtagere med dansk oprindelse er denne andel på 16 pct. Også andelen af lønmodtagere på mellemste niveau er højere blandt iranske ind-

vandrere (18,5 pct.) end blandt personer med dansk oprindelse (17,3 pct.). Blandt de øvrige udvalgte lande skiller også irakiske lønmodtagere sig ud ved at have en forholdsvis høj andel af topledere/lønmodtagere på øverste niveau. Indvandrere fra Sri Lanka, Tyrkiet og Jugoslavien har derimod en meget lille andel af lønmodtagerne beskæftiget som topledere eller lønmodtagere på øverste niveau (mindre end 4 pct.).

Branche

Lønmodtagere fra vestlige lande fordeler sig på brancher som personer med dansk oprindelse ...

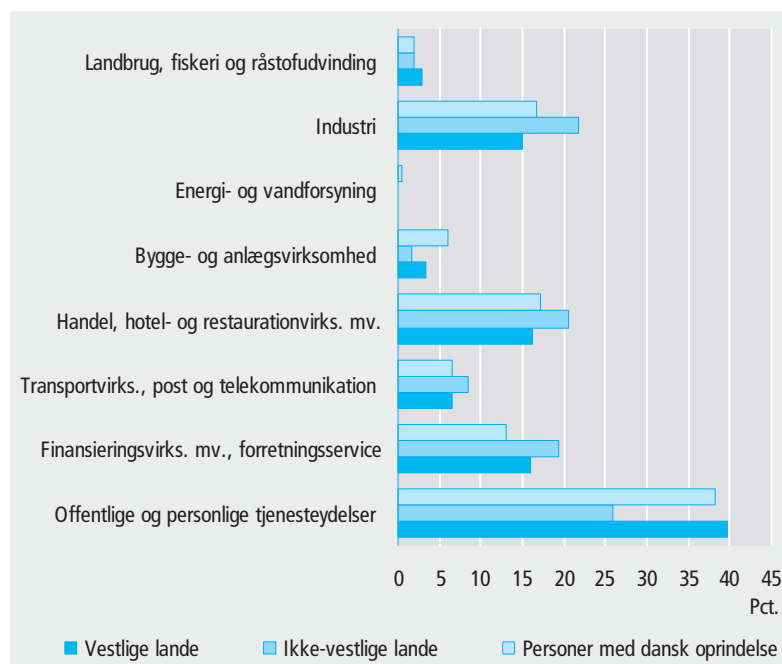
Lønmodtagere fra vestlige lande er i højere grad beskæftiget inden for de to brancher Landbrug, fiskeri og råstofudvinding og Finansieringsvirksomhed og forretningsservice end personer med dansk oprindelse. Inden for Byggeri- og anlægsvirksomhed og Industri er der til gengæld en lidt mindre andel af de vestlige indvandrere beskæftiget sammenlignet med personer med dansk oprindelse. For de øvrige brancher ligner fordelingen af lønmodtagere fra vestlige lande i høj grad fordelingen af lønmodtagere med dansk oprindelse.

... mens der er større forskel på fordelingen af de ikke-vestlige indvandrere

Fordelingen af lønmodtagere fra ikke-vestlige lande på brancher afviger fra den for personer med dansk oprindelse. En langt mindre andel af de ikke-vestlige indvandrere er beskæftiget inden for Offentlige og personlige tjenesteydelser end blandt personer med dansk oprindelse. Til gengæld er en større andel beskæftiget inden for Industri, Handel, hotel og restaurationsvirksomhed mv. og Finansieringsvirksomhed og forretningsservice.

Figur 6.1

16-66-årige lønmodtagere fordelt efter branche og herkomst

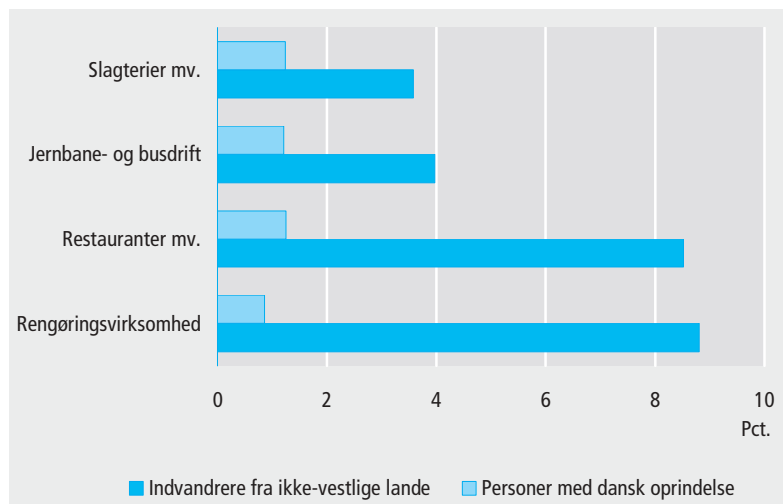

I det efterfølgende er brancherne opdelt mere detaljeret. Under Finansieringsvirksomhed og forretningsservice er der 15 undergrupper, hvoraf Rengøringsvirksomhed alene beskæftiger 64 pct. af de ikke-vestlige indvandrere.

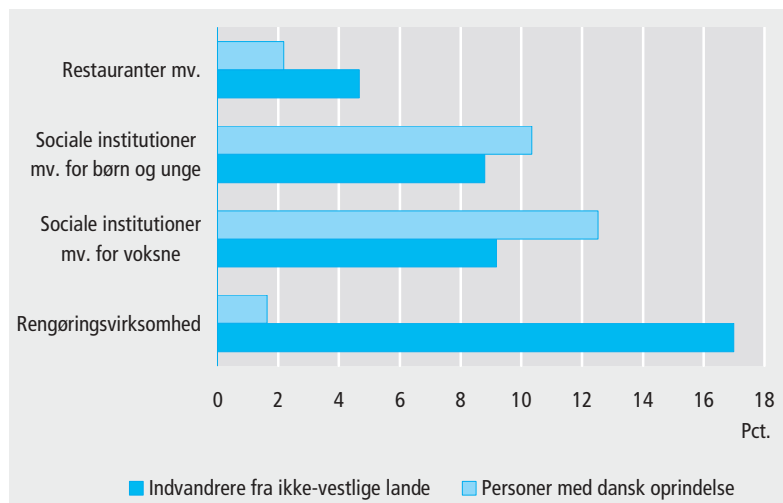
Rengøring er vigtigste branche for ikke-vestlige indvandrere

Rengøringsvirksomhed er den branche, der beskæftiger flest ikke-vestlige indvandrere, nemlig 9 pct. af mændene og 17 pct. af kvinderne. For personer med dansk oprindelse er det under 1 pct. af mændene og under 2 pct. af kvinderne, der er beskæftiget inden for denne branche. Restauranter, jernbane- og busdrift og slagterier er de tre næststørste brancher for mænd fra ikke-vestlige lande. Også i disse brancher er der beskæftiget forholdsvis mange flere indvandrere end personer med dansk oprindelse.

Figur 6.2 **Vigtigste brancher for 16-66-årige ikke-vestlige lønmodtagere. Mænd**

Figur 6.3 **Vigtigste brancher for 16-66-årige ikke-vestlige lønmodtagere. Kvinder**

Sociale institutioner er vigtige arbejdssteder for kvinder fra ikke-vestlige lande, som det også er det for kvinder med dansk oprindelse. Hver tredje lønmodtager blandt ikke-vestlige kvinder (35 pct.) er beskæftiget inden for enten rengøring eller sociale institutioner.

Rengøringsvirksomhed er vigtigste branche for indvandrere fra Jugoslavien, Tyrkiet, Somalia, Pakistan og Bosnien-Hercegovina. Mere end 8 pct. af lønmodtagerne fra disse lande er beskæftiget i branchen.

Restauranter beskæftiger forholdsvis flest fra Libanon, Irak, Vietnam og Tyrkiet.

Indvandrere fra Iran er atypiske i forhold til de øvrige udvalgte lande, ved at hospitaler og de to brancher inden for sociale institutioner beskæftiger flest lønmodtagere. Kun 1 pct. af iranerne er beskæftiget inden for rengøring.

11 pct. af pakistanske indvandrere er beskæftiget inden for branchen Taxi- og turistvognmænd.

Slagterier og Rengøringsvirksomhed er de vigtigste brancher for indvandrere fra Sri Lanka med hver 12 pct. af de beskæftigede lønmodtagere.

Slagterier og Anden næringsmiddelindustri beskæftiger hver 8 pct. af de vietnamesiske indvandrere.

Tabel 6.3a **16-66-årige lønmodtagere fordelt efter udvalgte brancher og herkomst**

	Tyrkiet	Bosnien- Hercegovina	Irak	Libanon	Jugoslavien
	pct. af lønmodtagere				
Slagterier mv.	3	4	3	1	2
Anden næringsmiddelindustri	2	3	2	1	2
Fremst. af byggematerialer af metal	1	3	1	1	2
Fremst. af edb-udstyr, el-motorer mv.	1	2	0	1	2
Supermarkeder, kolonialhandel o.l.	3	3	4	5	2
Varehuse og stormagasiner	2	3	4	5	1
Restauranter mv.	10	2	10	10	3
Jernbane- og busdrift	2	2	3	3	6
Taxi- og turistvognmænd	3	0	2	3	3
Post og telekommunikation	2	1	3	2	1
Anden forretningservice	1	2	3	4	2
Rengøringsvirksomhed	19	8	5	4	15
Folkeskoler mv.	3	2	3	4	2
Hospitaler	2	2	6	2	3
Sociale institutioner mv. for børn og unge	6	4	7	7	4
Sociale institutioner mv. for voksne	3	5	4	4	5

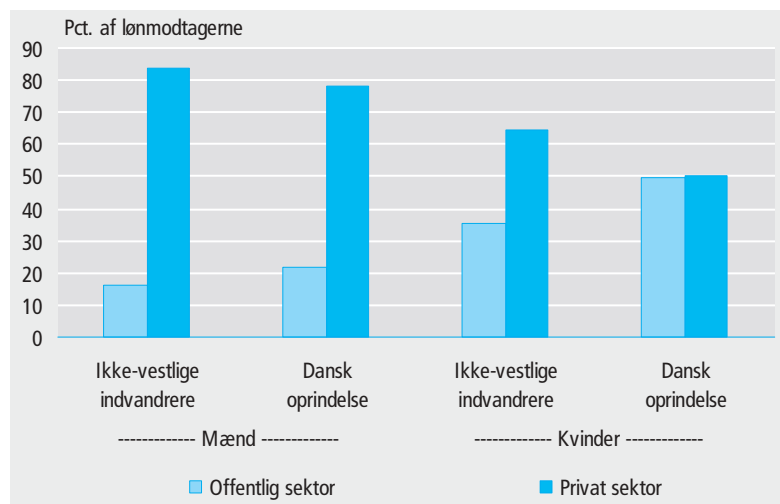
Tabel 6.3b 16-66-årige lønmodtagere fordelt efter udvalgte brancher og herkomst

	Iran	Pakistan	Somalia	Vietnam	Sri Lanka
	pct. af lønmodtagere				
Slagterier mv.	1	0	7	8	12
Anden næringsmiddelindustri	1	2	2	8	3
Fremst. af byggematerialer af metal	1	0	1	2	4
Fremst. af edb-udstyr, el-motorer mv.	1	0	0	4	2
Supermarkeder, kolonialhandel o.l.	2	3	4	1	2
Varehuse og stormagasiner	3	1	2	1	2
Restauranter mv.	6	6	4	9	2
Jernbane- og busdrift	3	4	2	1	1
Taxi- og turistvognmænd	2	11	1	0	0
Post og telekommunikation	3	4	4	1	4
Anden forretningsservice	5	3	6	2	2
Rengøringsvirksomhed	1	17	15	4	12
Folkeskoler mv.	2	3	5	1	2
Hospitaler	7	3	2	1	2
Sociale institutioner mv. for børn og unge	8	5	8	2	3
Sociale institutioner mv. for voksne	7	3	7	2	6

*Ikke-vestlige
indvandrere er
typisk privat ansat*

Indvandrere fra ikke-vestlige lande er i højere grad beskæftiget i den private sektor end personer med dansk oprindelse. Forskellen er størst for kvindernes vedkommende, hvor 65 pct. er beskæftiget i den private sektor, mod kun 50 pct. af kvinder med dansk oprindelse.

Figur 6.4 16-66-årige lønmodtagere fordelt efter køn og sektor

7. Personer uden for arbejdsstyrken

Personer, der hverken er beskæftigede eller ledige, befinder sig uden for arbejdsstyrken. Blandt de 16-66-årige med dansk oprindelse udgjorde andelen uden for arbejdsstyrken 21,4 pct. mod henholdsvis 35,7 pct. og 48,7 pct. for indvandrere fra vestlige og ikke-vestlige lande. Næsten halvdelen af de 16-66-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande er således placeret uden for arbejdsstyrken.

Personerne uden for arbejdsstyrken er her inddelt i grupperne: *midlertidigt uden for arbejdsstyrken, tilbagetrækning, pensionister, uddannelsessøgende, kontanthjælp, øvrige uden for arbejdsstyrken og integrationsydelse.*

For personer med dansk oprindelse i alderen 16-66 år udgør tilbagetrækning og pensionister samlet henholdsvis 54 pct. af mændene og 55 pct. af kvinderne uden for arbejdsstyrken. For indvandrere fra vestlige lande og indvandrere fra ikke-vestlige lande uden for arbejdsstyrken er disse andele betydeligt lavere. For indvandrere fra vestlige lande uden for arbejdsstyrken er 24 pct. af mændene og 27 pct. af kvinderne enten i tilbagetrækning eller pensionister. For indvandrere fra ikke-vestlige lande var de tilsvarende andele kun 21 pct. for mændene og 12 pct. for kvinderne.

Tabel 7.1 16-66-årige uden for arbejdsstyrken

	Personer med dansk oprindelse		Indvandrere fra vestlige lande		Indvandrere fra ikke-vestlige lande	
	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder	Mænd	Kvinder
	pct.					
I alt	100	100	100	100	100	100
Midlertidigt uden for arbejdsstyrken	10	13	8	9	32	32
Tilbagetrækning fra arbejdsstyrken	24	24	11	12	4	2
Pensionister	30	31	13	15	17	10
Uddannelsessøgende	18	16	12	12	10	8
Kontanthjælp	5	4	4	4	16	19
Øvrige uden for arbejdsstyrken	12	12	52	48	17	24
Integrationsydelse	0	0	0	0	4	5
	antal personer					
Uden for arbejdsstyrken	305 015	401 894	14 079	19 030	38 586	51 800

Få pensionister og efterlønsmodtagere blandt indvandrerne

Tilbagetrækning og pensionister fylder mindre blandt indvandrere uden for arbejdsstyrken af flere årsager. Indvandrere er for det første i gennemsnit yngre end personer med dansk oprindelse. Desuden har ældre indvandrere ikke optjent rettigheder til eksempelvis efterløn i samme omfang som personer med dansk oprindelse. Endelig er det for personer med dansk oprindelse mere almindeligt at være i arbejdsstyrken, når man er i den arbejdsdygtige alder. De personer, som er uden for arbejdsstyrken, vil for personer med dansk oprindelse derfor i højere grad være personer, som har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet.

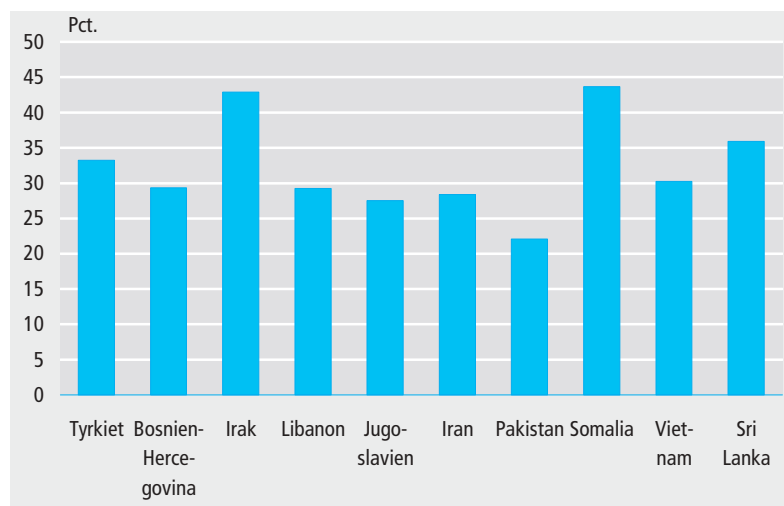
Indvandrere fra vestlige lande har omkring halvdelen af personerne uden for arbejdsstyrken placeret i kategorien øvrige uden for arbejdsstyrken. Det er næsten en fire gange så høj andel som for personer med dansk oprindelse. Personerne, som findes blandt øvrige uden for arbejdsstyrken, er en gruppe, som vi ikke ved meget om. De modtager ingen forsørgelse fra det offentlige, og de har ingen tilknytning til arbejdsmarkedet. For indvandrere fra vestlige lande kan der eksempelvis være tale om ægtefæller til personer, der er i Danmark for at arbejde.

Mange kontanthjælpsmodtagere blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande

Også blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande udgør kategorien øvrige uden for arbejdsstyrken en høj andel, og her er der desuden en tydelig kønsforskel, idet 24 pct. af de kvindelige indvandrere fra ikke-vestlige lande uden for arbejdsstyrken er i denne kategori mod 17 pct. af mændene. Blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande bemærkes desuden den forholdsvis store andel af kontanthjælpsmodtagere.

Næsten en tredjedel af indvandrerne fra ikke-vestlige lande uden for arbejdsstyrken betegnes som værende midlertidigt uden for arbejdsstyrken. Denne andel er tre gange så høj som for personer med dansk oprindelse. At så stor en del af indvandrerne fra ikke-vestlige lande er placeret midlertidigt uden for arbejdsstyrken antyder, at der er et potentiale for at øge erhvervsfrekvensen for indvandrere fra ikke-vestlige lande. Det er ordninger som aktivering, revalidering og integrationsuddannelse, der er hovedforklaringerne på den høje andel.

Figur 7.1 **Andel 16-66-årige midlertidigt uden for arbejdsstyrken**

Mange somaliere og irakere på integrationsydelse

For indvandrere fra Somalia og Irak er en stor gruppe under integrationsuddannelse som følge af deres forholdsvis korte opholdstid i Danmark. Det er hovedårsagen til, at mere end 40 pct. af somaliere og irakere uden for arbejdsstyrken findes i kategorien midlertidigt uden for arbejdsstyrken. Somaliere og irakere har også lave andele i kategorierne tilbagetrækning og pensionister blandt de 16-66-årige uden for arbejdsstyrken. For somaliere er kun 2 pct. af mændene og 4 pct. af kvinderne uden for arbejdsstyrken i disse to kategorier, mens den tilsvarende an-

del for jugoslaviske indvandrere er hele 33 pct. for kvinderne og 36 pct. for mændene. Kategorien tilbagetrækning udgøres af modtagere af efterløn eller overgangsydelse, mens pensionister hovedsageligt består af førtidspensionister og meget få, der modtager tjenestemandspension.

Tabel 7.2 16-66-årige uden for arbejdsstyrken fordelt efter oprindelsesland. Kvinder

	Midler- tidigt uden for arbejds- styrken	Tilbage- træk- ning	Pensio- nister	Uddan- nelses- søgende	Kon- tant- hjælp	Øvrige uden for arbejds- styrken	Integra- tions- ydelse	I alt
Tyrkiet	36	4	16	5	16	21	1	6 830
Bosnien-Hercegovina	32	0	26	12	22	7	2	3 623
Irak	40	0	4	7	22	11	15	5 125
Libanon	30	0	9	9	37	13	3	3 866
Jugoslavien	28	6	27	5	19	13	2	2 533
Iran	32	0	13	14	18	19	4	2 323
Pakistan	22	3	12	4	18	40	1	2 976
Somalia	42	0	2	6	31	11	8	3 826
Vietnam	35	1	16	10	18	18	3	1 546
Sri Lanka	41	0	10	11	14	21	3	1 303

Tabel 7.3 16-66-årige uden for arbejdsstyrken fordelt efter oprindelsesland. Mænd

	Midler- tidigt uden for arbejds- styrken	Tilbage- træk- ning	Pensio- nister	Uddan- nelses- søgende	Kon- tant- hjælp	Øvrige uden for arbejds- styrken	Integra- tions- ydelse	I alt
Tyrkiet	28	13	22	6	12	17	1	4 404
Bosnien-Hercegovina	27	0	33	14	18	7	1	2 859
Irak	45	0	11	6	18	9	10	5 397
Libanon	28	0	23	9	27	11	2	3 255
Jugoslavien	27	10	26	6	17	13	1	1 857
Iran	25	1	25	13	19	14	4	2 506
Pakistan	22	16	19	6	13	22	2	1 679
Somalia	45	0	4	9	23	15	4	3 229
Vietnam	24	2	28	20	13	13	0	1 055
Sri Lanka	28	2	23	23	13	10	2	777

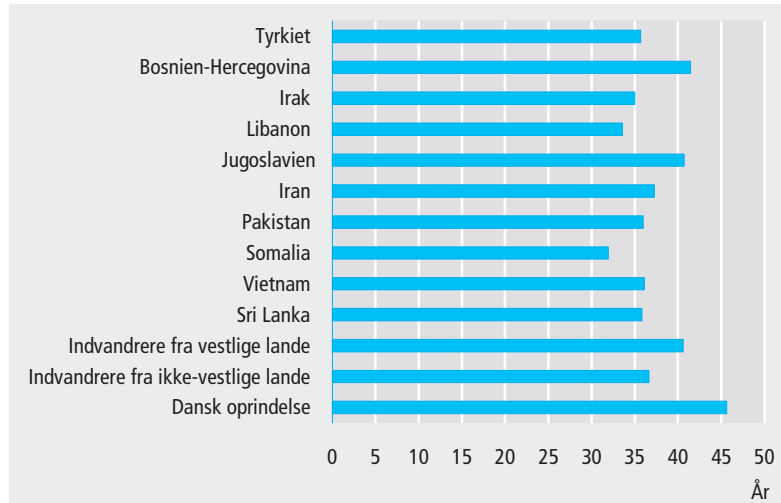
Mange pakistanske kvinder i gruppen øvrige uden for arbejdsstyrken

For de udvalgte ikke-vestlige oprindelseslande bemærkes den høje andel af kontanthjælpsmodtagere for libanesere uden for arbejdsstyrken. 37 pct. af libanesiske kvinder uden for arbejdsstyrken er således på kontanthjælp. For mændene er andelen 27 pct. At hele 40 pct. af de pakistanske kvinder uden for arbejdsstyrken er placeret i kategorien øvrige uden for arbejdsstyrken, er også værd at bemærke. Denne andel er næsten dobbelt så høj som for pakistanske mænd, og den skyldes sandsynligvis, at mange pakistanske kvinder primært arbejder i hjemmet og ikke søger tilknytning til arbejdsmarkedet.

Indvandrere uden for arbejdsstyrken er yngre end personer med dansk oprindelse

Blandt personer uden for arbejdsstyrken er 16-66-årige med dansk oprindelse i gennemsnit ni år ældre end 16-66-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande. En 16-66-årig person med dansk oprindelse uden for arbejdsstyrken er således i gennemsnit 45,6 år mod 36,6 år for en indvandrer fra et ikke-vestligt land og 40,6 år for en indvandrer fra et vestligt land. At andelen, der kategoriseres som tilbagetrukne eller pensionister, er højere blandt personer med dansk oprindelse, kan således delvist forklares ved at personer med dansk oprindelse uden for arbejdsstyrken i gennemsnit er en del ældre end indvandrere uden for arbejdsstyrken. Den lavere gennemsnitsalder for indvandrere uden for arbejdsstyrken er igen en afspejling af indvandreres generelt lavere gennemsnitsalder.

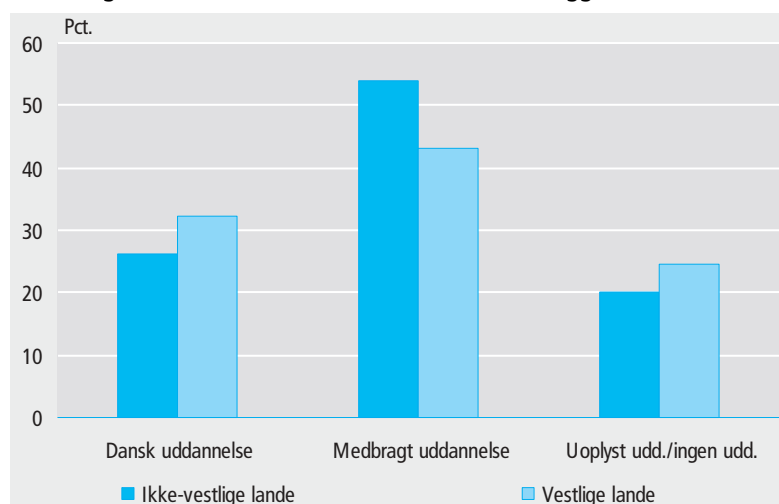
Figur 7.2 **Gennemsnitsalder for 16-66-årige uden for arbejdsstyrken**

Blandt de ti udvalgte ikke-vestlige oprindelseslande har indvandrere fra Jugoslavien og Bosnien-Hercegovina den højeste gennemsnitsalder for 16-66-årige uden for arbejdsstyrken. For disse to oprindelseslande er gennemsnitsalderen lidt over 40 år, mens den for somaliere og libanese i en tilsvarende situation er under 35 år.

8. Uddannelse

Figur 8.1 16-66-årige indvandrere fordelt efter uddannelsesbaggrund

Flere kilder til indvandrernes uddannelse

Oplysningerne om indvandrernes højeste fuldførte uddannelse stammer fra forskellige kilder. I 1999 blev der lavet en spørgeskemaundersøgelse. 21 pct. af de 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere har deres registrerede højeste fuldførte uddannelse fra besvarelsen af disse skemaer. På baggrund af fordelingen af besvarelsenerne, indvandrernes køn, alder, oprindelsesland og indvandringsalder har yderligere 23 pct. af de ikke-vestlige indvandrere en skønnet uddannelse. Efter denne spørgeskemaundersøgelse har man indsamlet oplysninger om indvandrernes uddannelse via sprogskolerne. Herfra har 9 pct. af de 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere deres uddannelsesoplysninger. Har en indvandrer taget en dansk uddannelse, vil denne uddannelse, uanset niveau for en eventuelt medbragt uddannelse, stå som den højeste fuldførte uddannelse. 26 pct. af de 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere har en dansk uddannelse.

Hver femte indvandrer har uoplyst uddannelse

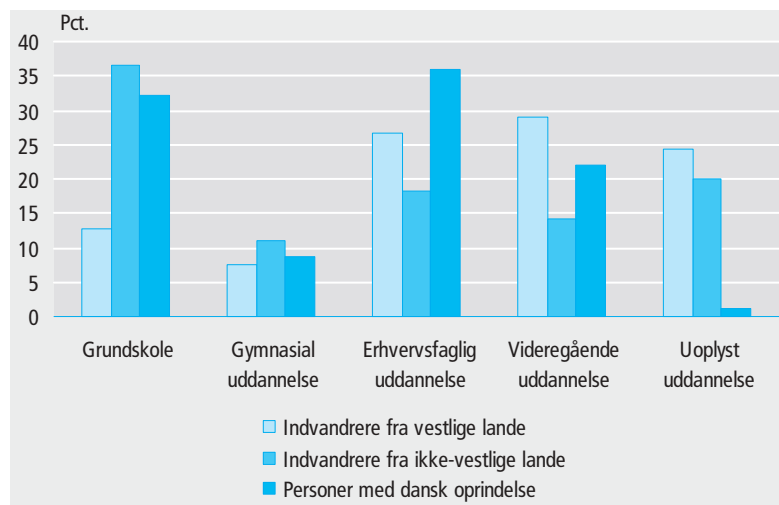
Mere end hver femte indvandrer mellem 16 og 66 år står med uoplyst uddannelse/ingen uddannelse i vores registre. Hver tredje indvandrer fra vestlige lande (32 pct.) har taget en dansk uddannelse, mens det kun er hver fjerde (26 pct.) indvandrer fra ikke-vestlige lande, der har taget en dansk uddannelse. 4 pct. af de 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere med uoplyst/ingen uddannelse har oplyst, at de ingen skoleuddannelse har overhovedet.

Ikke-vestlige indvandrere har lavt uddannelsesniveau

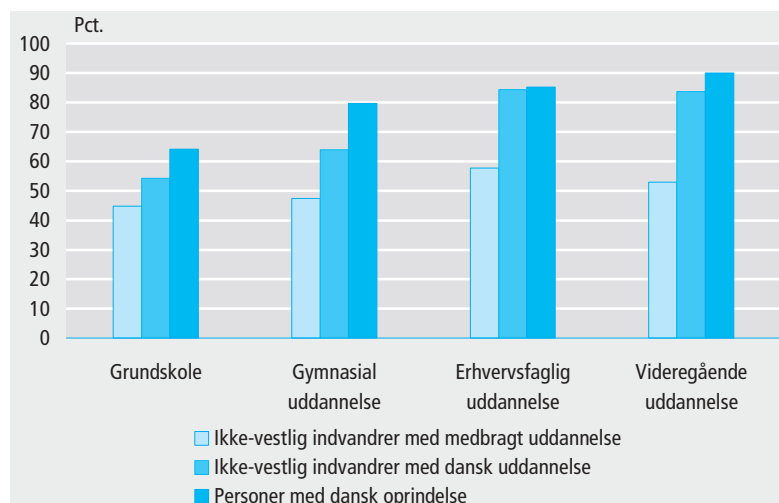
Der er stor forskel mellem uddannelsesniveautet blandt indvandrere fra vestlige lande og indvandrere fra ikke-vestlige lande. Næsten hver tredje indvandrer (29 pct.) fra vestlige lande har en videregående uddannelse, mens dette gælder 22 pct. af personer med dansk oprindelse og kun 14 pct. af indvandrerne af ikke-vestlig oprindelse. Omvendt har mere end hver tredje indvandrer fra ikke-vestlige lande (36 pct.) kun en grundskoleuddannelse som den højeste fuldførte uddannelse, mens dette kun gælder for hver ottende (13 pct.) af indvandrerne fra vestlige

lande. 32 pct. af personer med dansk oprindelse har kun en grundskoleuddannelse. Her er det hovedsagligt de unge under 20 år og de ældre over 60 år, der kun har en grundskoleuddannelse.

Figur 8.2 16-66-årige fordelt efter uddannelse og herkomst

Figur 8.3 Erhvervsfrekvens for 16-66-årige fordelt efter uddannelse og herkomst

Dansk uddannelse giver højere erhvervsfrekvens

For ikke-vestlige indvandrere stiger erhvervsfrekvensen kraftigt, hvis man tager en dansk uddannelse. Jo højere uddannelsesniveau, jo større forskel er der i erhvervsfrekvensen mellem dem, som har en medbragt uddannelse og dem, som har taget en dansk uddannelse. For personer med en videregående uddannelse er der en erhvervsfrekvens på 53 pct. for dem som har en medbragt uddannelse, mens den er på 84 pct. for dem, der har taget en dansk uddannelse.

En dansk uddannelse giver altså større adgang til det danske arbejdsmarked. Indvandrere med en dansk uddannelse vil typisk være kommet

hertil som unge, kunne tale dansk og have været i Danmark i hvert fald en årrække svarende til uddannelsens længde.

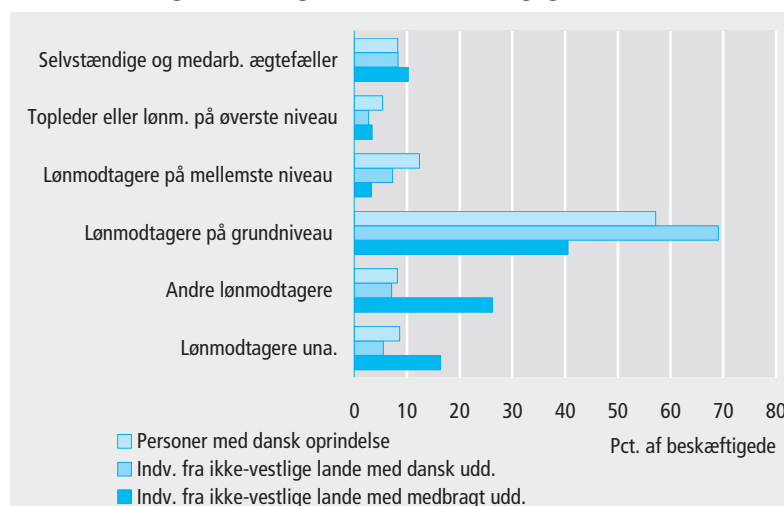
For alle uddannelsesniveauer har de ikke-vestlige indvandrere en lavere erhvervsfrekvens end personer med dansk oprindelse. Ikke-vestlige indvandrere med en dansk erhvervsfaglig uddannelse har dog en erhvervsfrekvens, der kun er 1 procentpoint lavere end for personer med dansk oprindelse.

Dansk erhvervsfaglig uddannelse giver høj erhvervsfrekvens

For personer med dansk oprindelse er der en positiv sammenhæng mellem uddannelsesniveau og erhvervsfrekvens. For indvandrere fra ikke-vestlige lande er der også stigende erhvervsfrekvens fra grundskole til gymnasial uddannelse og erhvervsfaglig uddannelse. Derimod har ikke-vestlige indvandrere med en medbragt videregående uddannelse en lavere erhvervsfrekvens end dem, der har en medbragt erhvervsfaglig uddannelse. Heller ikke for de indvandrere, der tager en dansk uddannelse er der en øget erhvervsfrekvens ved at tage en videregående uddannelse i forhold til en erhvervsfaglig uddannelse.

Får man som indvandrer beskæftigelse svarende til sit uddannelsesniveau? Sammenligningsgrundlaget vil her være personer med dansk oprindelse med en tilsvarende højeste fuldførte uddannelse. For indvandrere med en medbragt uddannelse er kun medtaget de indvandrere, der har oplyst om deres medbragte uddannelse. Personer med erhvervsfaglige uddannelser og lange videregående uddannelser er udvalgt som eksempler.

Figur 8.4 **Andel 16-66-årige beskæftigede med erhvervsfaglig uddannelse**

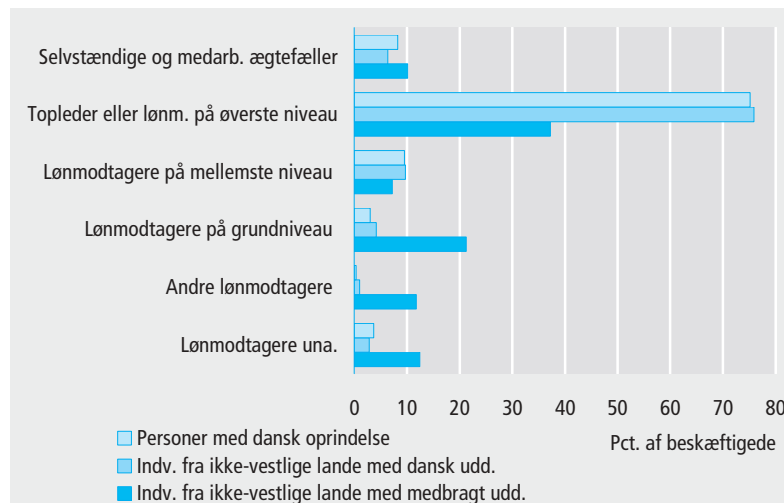
Dansk erhvervsfaglig uddannelse giver beskæftigelse på lavere niveau end personer med dansk oprindelse

16-66-årige ikke-vestlige indvandrere med en medbragt erhvervsfaglig uddannelse er i langt højere grad beskæftiget som andre lønmodtagere eller lønmodtager uden nærmere angivelse end de indvandrere, der har taget en dansk uddannelse. Lønmodtagere uden nærmere angivelse er typisk personer, der er beskæftiget i en mindre privat virksomhed, der

ikke indberetter til Danmarks Statistik. Andre lønmodtagere indeholder eksempelvis rengøringsarbejde og budtjeneste.

De beskæftigede ikke-vestlige indvandrere med en medbragt erhvervsfaglig uddannelse er i lidt højere grad selvstændige end de indvandrere, der har taget en dansk uddannelse. Den medbragte uddannelse giver mindre adgang til beskæftigelse på mellemste niveau og grundniveau end en tilsvarende dansk uddannelse. Personer med dansk oprindelse bliver i større omfang topledere eller lønmodtagere på øverste og mellemste niveau end de ikke-vestlige indvandrere.

Figur 8.5 **Andel 16-66-årige beskæftigede med lang videregående uddannelse**

En medbragt lang videregående uddannelse giver kun begrænset adgang til job på højt niveau

Ikke-vestlige beskæftigede indvandrere med en medbragt lang videregående uddannelse er i langt mindre grad beskæftiget som topleder eller lønmodtager på øverste niveau (37 pct.) end indvandrere med en tilsvarende dansk uddannelse (76 pct.). Der kan være flere forklaringer på dette. Dels er en lang videregående uddannelse i nogle ikke-vestlige lande ikke på samme niveau som en dansk tilsvarende. Der kan mangle dokumentation eller tillid til kvaliteten af uddannelsen, og i en del tilfælde kan indholdet af uddannelsen ikke overføres til danske forhold. En dansk uddannelse indebærer desuden at man forstår dansk og har tilbragt i hvert fald en årrække i Danmark.

Lang videregående uddannelse fra Danmark giver job på samme niveau som personer med dansk oprindelse ...

Har man som ikke-vestlig indvandrer taget en lang videregående dansk uddannelse opnår man også beskæftigelse på samme niveau som personer med dansk oprindelse med samme uddannelsesniveau. En lang videregående dansk uddannelse giver altså bedre muligheder på det danske arbejdsmarked for beskæftigede end en erhvervsfaglig uddannelse. Der kan dog være forskel på, hvilke typer af erhvervsfaglige og lange videregående uddannelser indvandrerne vælger at tage. Nogle uddannelser vil måske give lettere adgang til beskæftigelse på højere niveau end andre.

- ... men giver dog større ledighed* Det er dog sværere for ikke-vestlige indvandrere med en lang videregående dansk uddannelse at få et job end personer med dansk oprindelse. Hvor 3,3 pct. af personer med dansk oprindelse med en lang videregående var ledige i sidste uge af november 2002, gælder dette 9,6 pct. af de ikke-vestlige indvandrere med en lang videregående dansk uddannelse.
- Iranere og vietnamesere tager ofte en dansk uddannelse* Der er stor forskel på uddannelsesbaggrunden for indvandrere fra de forskellige ikke-vestlige lande. Mange indvandrere fra Iran og Vietnam har taget en dansk uddannelse, henholdsvis 46 og 44 pct. I den anden ende har kun 15 pct. af irakerne og 20 pct. af somalierne taget en uddannelse i Danmark. Dette afspejler også den forholdsvis korte tid, indvandrere fra disse lande typisk har opholdt sig i landet.
- Iranere har højere uddannelsesniveau end personer med dansk oprindelse* Iranske indvandrere har et højt uddannelsesniveau i forhold til alle de øvrige udvalgte lande. 33 pct. af de iranske indvandrere med en oplyst uddannelse har en videregående uddannelse, men dette gælder 22 pct. af personer med dansk oprindelse. Næststørst andel af ikke-vestlige indvandrere med en videregående uddannelse er irakere med 23 pct. af dem med oplyst uddannelse. Kun hver fjerde (25 pct.) indvandret 16-66-årig iraner har kun en grundskoleuddannelse. Hver tredje person (32 pct.) med dansk oprindelse i samme aldersinterval har kun en grundskoleuddannelse.
- Tyrkere, libanesere og somaliere har lavt uddannelsesniveau* Tyrkiske, libanesiske og somaliske indvandrere har et betydeligt lavere uddannelsesniveau end gennemsnittet for ikke-vestlige indvandrere. 70 pct. af tyrkerne, 62 pct. af libaneserne og 56 pct. af somalierne mellem 16 og 66 år med oplyst uddannelse har kun en grundskoleuddannelse som højeste fuldførte uddannelse. Kun henholdsvis 6 pct., 9 pct. og 12 pct. af de 16-66-årige indvandrere fra Tyrkiet, Libanon og Somalia har en videregående uddannelse.
- Mange med erhvervsfaglig uddannelse fra Bosnien-Hercegovina og Jugoslavien* Indvandrere fra Bosnien-Hercegovina og Jugoslavien har en forholdsvis stor andel af personer med en erhvervsfaglig uddannelse, idet 39 pct. og 34 pct. har denne uddannelse som højeste fuldførte. Dette svarer til andelen af personer med dansk oprindelse med denne uddannelse, men ligger betydeligt over gennemsnittet på 23 pct. af ikke-vestlige indvandrere med oplyst uddannelse.

9. Sammenfatning

I Danmark er hver anden ikke-vestlige indvandrer mellem 16 og 66 år ikke i arbejdsstyrken. Specielt kvinderne har meget lav erhvervsfrekvens, men også mændene har betydelig dårligere arbejdsmarkedstilknøytning end personer med dansk oprindelse.

Indvandrere fra de ikke-vestlige lande er hovedsageligt bosiddende i København, Århus og Odense. De største koncentrationer af ikke-vestlige indvandrere er dog i enkelte forstadskommuner omkring København.

For indvandrere fra ikke-vestlige lande har opholdstiden i Danmark stor betydning for arbejdsmarkedstilknøytningen. Jo længere tid man har været i Danmark, jo større er sandsynligheden for, at man er i arbejdsstyrken. Der er dog meget stor forskel på erhvervsfrekvensen blandt indvandrere fra forskellige oprindelseslande, selv når der tages hensyn til opholdstid.

I denne temapublikation er der fokuseret på 16-66-årige indvandrere fra de ti ikke-vestlige lande, der har den største befolkning i Danmark. Blandt disse har indvandrere fra Vietnam og Sri Lanka de højeste beskæftigelsesfrekvenser. Indvandrere fra de "gamle" indvandrerlande Tyrkiet og Jugoslavien har også beskæftigelsesfrekvenser, som er klart over gennemsnittet for alle ikke-vestlige oprindelseslande, mens beskæftigelsesfrekvenser for indvandrere fra Somalia og Irak er meget lave.

Opholdsgrundlaget for de ikke-vestlige indvandrere har ikke en klar betydning for arbejdsmarkedstilknøytningen. For de fleste lande er det personer med uoplyst opholdsgrundlag, der har den højeste erhvervsfrekvens. Hovedårsagen til dette er formodentligt den længere opholdstid i landet. For andre lande er det familiesammenførte til andre end flygtninge eller flygtninge, der har den højeste erhvervsfrekvens.

Beskæftigede indvandrere fra ikke-vestlige lande er i højere grad beskæftigede som selvstændige end personer med dansk oprindelse. Samtidig er de selvstændige indvandrere yngre end selvstændige med dansk oprindelse. Til gengæld er det mere almindeligt at være arbejdsgiver for en selvstændig med dansk oprindelse, og sammenlignet med de selvstændige indvandrere, der er arbejdsgivere, har arbejdsgivere med dansk oprindelse også flere ansatte. Handel, hotel og restauration er den klart dominerende hovedbranche for selvstændige indvandrere fra ikke-vestlige lande.

Lønmodtagere med oprindelse i ikke-vestlige lande er generelt beskæftiget på et lavere kvalifikationsniveau end vestlige indvandrere og personer med dansk oprindelse. Her er der dog også stor forskel på indvandrere fra de forskellige lande. Indvandrere fra Iran, der er beskæftigede som lønmodtagere, er i lige så høj grad som personer med dansk oprindelse topledere eller lønmodtagere på øverste eller mellemste niveau.

Irakiske lønmodtagere er også i højere grad end indvandrere fra de øvrige lande beskæftiget på et højt kvalifikationsniveau. Dette skal ses i sammenhæng med, at en større andel af indvandrerne fra Irak og især Iran har en videregående uddannelse.

Indvandrerens muligheder for at begå sig på det danske arbejdsmarked forbedres betydeligt, hvis det lykkes for dem at tage en erhvervskompetencegivende uddannelse i Danmark. For indvandrere fra ikke-vestlige lande giver en uddannelse taget i Danmark i højere grad adgang til beskæftigelse end en medbragt uddannelse. Beskæftigede indvandrere med danske uddannelser har desuden beskæftigelse på højere niveau end beskæftigede indvandrere med en tilsvarende medbragt uddannelse.

Halvdelen af de 16-66-årige ikke-vestlige indvandrere er som nævnt placeret uden for arbejdsstyrken. I forhold til personer med dansk oprindelse, som er uden for arbejdsstyrken, udgør efterlønsmodtagere og pensionister kun en lille andel af de 16-66-årige indvandrere uden for arbejdsstyrken. De er i højere grad midlertidigt uden for arbejdsstyrken eller på kontanthjælp.

10. Kilder og definitioner

Kilder Udgangspunktet for temapublikationen er den Registerbaserede Arbejdsstyrkestatistik (RAS) 1. januar 2003, som opgør beskæftigelsen i slutningen af november måned 2002. En detaljeret beskrivelse af RAS kan findes i Statistiske Efterretninger (Arbejdsmarked nr. 2004:23) eller på www.dst.dk/vejviser/dokumentation/varedeklarationer

Til oplysningerne i RAS er koblet:

- oplysninger fra befolkningsstatistikregisteret om første indvandringstidspunkt og opholdstid i Danmark
- oplysninger fra Udlændingestyrelsen om opholdsgrundlag tildelt i perioden 1995-2002

Yderligere oplysninger www.statistikbanken.dk/02 og [04](http://www.statistikbanken.dk/04) indeholder en række tabeller, som giver oplysninger om indvandrere og arbejdsmarkedet.

Statistiske Efterretninger (Befolkning og valg nr. 2003:9) giver nogle af de samme oplysninger for året før.

Definitioner

Indvandrere Indvandrere er personer født i udlandet, hvis forældre begge (eller den ene hvis der ikke findes oplysninger om den anden) er udenlandske statsborgere eller født i udlandet. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer.

Efterkommere Efterkommere er personer født i Danmark af forældre, hvoraf ingen er dansk statsborger født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer.

Statsborgerskab Såvel indvandrere som efterkommere kan have enten dansk eller udenlandsk statsborgerskab.

Vestlige lande Vestlige lande omfatter alle EU-lande, dvs. Belgien, Cypern, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Holland, Irland, Italien, Letland, Litauen, Luxembourg, Malta, Polen, Portugal, Slovakiet, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkiet, Tyskland, Ungarn og Østrig. Herudover findes også Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand i gruppen af vestlige lande.

Ikke-vestlige lande Indvandrere fra ikke-vestlige lande omfatter alle andre lande.

Indvandringsår Personernes indvandringsår regnes fra det år, hvor de får opholdstilladelse og bliver tilmeldt folkeregisteret. Asylansøgere indgår altså ikke.